

ଗୁଳିବାର ଗୀତ

ଡକ୍ଟର ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର

ବୁଲିବାର ଗୀତ

ଡକ୍ଟର୍ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର

ଛାନ୍ଦିବାର ଗୀତ-(କବିତା)

ଚନ୍ଦନା-ତରୁର ପ୍ରସନ୍ନ-କୁମାର ମିଶ୍ର

ପ୍ରକାଶକ :

ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ ସାହୁ

ଭରତ ଭରତୀ

କାନ୍ଥର, ସୁତାହାଟ, କଟକ-୭୫୩୦୦୧

ମୁଦ୍ରଣ :

ଭରତମା ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ,

ସୁତାହାଟ, କଟକ-୭୫୩୦୦୧

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ

୧୯୯୨

ମୂଲ୍ୟ :

ଚିରିଶି ଟଙ୍କା

Chalibar Geta — A collection of poems by Dr. Prasanna Kumar Mishra. Published by Sri Gopinath Sahoo - Bharat Bharati, Sutahat, Cuttack-753001 and printed at Jagadamba Printers, Sutahat, Cuttack.

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଅଗ୍ରଜ କବି

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କୁ

ସମର୍ପିତ

ବସ୍ତ୍ର ମନେ କରି ପିନ୍ଧିବା ପରେ ଅଗ୍ନି ଶିଖା
ଆଉ ନିଜର ଜୀବନ କହିଲେ କିଛି ନ ଥାଏ;
ଥାଏ କେବଳ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ଇଚ୍ଛା
କୋଟି କୋଟି ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ,

ନିଜର ଉଦ୍ଦାନା କହିଲେ କିଛି ନ ଥାଏ
ଥାଏ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଧାରରେ
ନିଜକୁ ଯୋଗ କରିବାର ଆବେଗ ;

କହିରଖିବା ଭବିତ

ଆଜିର ସମାଜରେ କବିର ଆଖି ଆଗରେ ଯେଉଁସବୁ ଅସଦଶ ଘଟୁଛି
ଓ ସେସବୁରେ ଯେଉଁଭଳି ଭାବରେ ସମାଜର ବହୁଆ ଲୋକେ ନାନା ଧରଣର
ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଅତି ଲଜ୍ଜାଜନକ ଭାବରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି - ସେସବୁ ଦେଖୁ
ଦୁଃଖରେ, ହତାଶାରେ ଗର୍ଜିପଡ଼ିବା ଓ ମୁଁସମାଣ ହେବା, କିମ୍ବା ଆଖିକୁଟି
ନିଜର ଏକ ସ୍ୱର୍ଗ ଗର୍ଭି ଭାବ-ମଗ୍ନ ହେବା ଏବଂ କଳା-କାରିଗରୀର ମେଜାର
ଦେଖାଇ, ଔଚିତ୍ୟ ଓ ଯଥେଷ୍ଟ-ପଣିଆର ସାତୁନାମୁଜକ ଦର୍ଶନ ଶୁଣାଇ
ସାମାଜିକ ଜୀବନ-ଧାରାରୁ କବିତାକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆଣିବା କବିର ଚରିତ୍ର ନୁହେଁ
ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ । ଏପରିକି ତା'ର ନିଜାତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ 'ରସ' ମଧ୍ୟ
ଏକ ସାମାଜିକ ଉତ୍ସବ ହେବାର ଦାବି ରଖେ । ଏଇ କାରଣରୁ କବି କେବଳ
ସହଜ ମୁହୂର୍ତ୍ତମାନଙ୍କୁ କାବ୍ୟ-ରୂପ ଦାନ କରି ସତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି-
ପାରିବନି । ସେ ମରଣାନ୍ତକ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଯେବେ କବିବ ଓ
ଉପଲବ୍ଧିଗୁଡ଼ିକୁ କାବ୍ୟ କରିବ । ଶବ୍ଦର କାରିଗରୀ ଦେଖାଇ, ସଙ୍ଗୀତର ମାୟା
ଖେଳାଇ ଓ ମାନବୀୟ ଦୁର୍ବଳତାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଂତି କରି ଭାବର ବାଣିଜ୍ୟକାରବାର
କରିବା ନିଷ୍ପନ୍ନ ଆଜିର କବିର ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବନା ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ
ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତାତ ଜୁମିବା ରହିଛି ଏବଂ ଦମ୍ଭ ମାନବୀୟ ବାଦ-
ବିସମ୍ବାଦରେ କବିର କଥା ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଯିବା ଭବିତ । କବିର 'ମାନବିକତା'
ସନ୍ଦେହର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ । ସମସାମୟିକତା ଓ ସାଂପ୍ରତିକତା ଭଳି ମୂଲ୍ୟମାନଙ୍କ
ଦ୍ୱାରା ତା' ଆଦୌ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନୁହେଁ । ସେଇଦୃଷ୍ଟିରୁ କବି ଓ କବିତା ଆଜିର
ଚରୁର ସମାଜରେ ବାସ କରୁଥିବା ନିରୀହ, ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ହରାଇଥିବା ଓ
ଅବଶେଷରେ କେଉଁ ପର-ସତ୍ତା ମୁଁବାଦୀ ନିଜର ଭୟରେ ମୁଣ୍ଡ ବିକିଥିବା
ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଅତି ରୁଚ୍ଛପୂର୍ଣ୍ଣ ।

କବିର ପ୍ରେମ ଲବକୁ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଅବାଂଜନୀୟ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମରେ ଯେତେ ନିଷ୍ଠା-ବାନ୍ ହୋଇଥିଲ ବି ଆଜି କବି ଅନେକ କାରଣରୁ ବିଦ୍ରୁପ ଉଚ୍ଚମାନ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ସେତରୁ ତା' ଅନ୍ତରରୁ ଆସେ । ବିଦ୍ରୁପ ଚରୁଥିବା ବେଳେ ସେ ଆପଣାର ନିରୀହତା, ଅପାରଗତା ଓ ଅ-ବୋଧତାକୁ ଗୁଣାକରେ ଏବଂ ଆତ୍ମ-ପକ୍ଷକୁ ଉପହାସ କରେ । ସମ୍ଭବତଃ କବି ନିଜର ଚଳପାଶକୁ ସଂଶୋଧନ କରି ଏକ ସୁସ୍ଥ ଓ ରୁଚିକର ଜନ-ଆଚରଣର ବାତା-ବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରି ଆପଣାର ଆଗ୍ରହ ଓ ଅତ୍ମକତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ । ବେଳେ ବେଳେ ତା'ର ବିଦ୍ରୁପ-ବାକ୍ୟମାନ ସାଂଘାତିକ ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ତା' ଭିତରେ ଥାଏ ଏକ କରୁଣ କବି-ପ୍ରାଣର ଛଟ-ପଟଲବ ଓ ସମାଜ ପାଇଁ ତା'ର ନିଜସ୍ବ ଅଙ୍ଗୀକାର ।

କୌଣସି ଶିଳ୍ପି ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିବା କବି ପକ୍ଷରେ ଚୁପ୍‌କର ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବାରମ୍ବାର ଗର୍ଭି ଖୋଲେ, ବନ୍ଧନ ତୁଟାଏ ଓ ନିଜ ଭିତରେ ଗର୍ଭି ପଡ଼ିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ସେ ବାରମ୍ବାର ନିଜକୁ, ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ, ଶରୀରଗୁଡ଼ିକୁ ଓ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରୁଥାଏ ଓ ଆପଣାର ସମସାମୟିକତାକୁ ଗୁଝି, ସାଂପ୍ରତିକତାକୁ ରକ୍ଷା କରି, ମାଦବିକ ଆବେଗରେ ଲଦ୍‌କୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଏକ ବିପ୍ଳବ ଆଣିବାକୁ ଲାଗିଥାଏ । ଏଇ ଲାଗି-ପଡ଼ିବା ଓ ସେଥିରେ ନିଷ୍ଠା ଦେଖାଇବା ତା'ର ଜୀବନ ଏବଂ କିଛିଟା ଉତ୍ତେଜ ଆଣିବା ତା'ର ବାହାଦୁରି ।

କହା-କର୍ମ ସାଧୁଥିବା ବେଳେ ଯାହା ତାକୁ ସବୁଠୁ ବେଶୀ ଅନୁ-ପ୍ରାଣିତ କରେ ଓ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଏ ତା' ହେଉଛି ଜନସମାଜ ସହିତ ତାର ଅତୁଟ ପ୍ରେମ-ବନ୍ଧନ । ଏଇ ପ୍ରେମ-ବନ୍ଧନ ହିଁ ତାକୁ ବାକ୍ୟ ଦିଏ, ମନରେ ଜୋର୍‌ଦିଏ ଓ ଗୁଣିବାକୁ ବଳଦିଏ । ସେଇ କାରଣରୁ ଗୁଣିବା ବେଳେ ତାକୁ ଯେତେ କଷ୍ଟ ଲାଗୁ, ଯେତେ ବାଧୁ ଓ ତା' ମନ ଯେତେ ସତ୍ୟାପିତ ହେଉ ପଛେ-ତା' ଗୁଣିବା ହିଁ ଗୀତ ହୋଇ ରହିଯାଏ ସବୁଦିନ ଲାଗି ।

ପରିଶେଷରେ, ଏଇ ସଂଜ୍ଞାନତିର ପ୍ରକାଶ ଲାଗି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପୀନାଥ ସାହୁ ଯନ୍ତ୍ର-କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ମୋ' ରଣ ସ୍ବାକାର କରୁଛି । ଶିଳ୍ପୀ ଶ୍ରୀ ଛନ୍ଦା ଚରଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟକର ପ୍ରଚ୍ଛଦ-ଅଙ୍କନ ନିଷ୍ପନ୍ନ କାବ୍ୟ-ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛି ।

କଟକ

ଏପ୍ରିଲ, ୧୯୯୨

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ମିଶ୍ର

୧ ଗୁଲିବାର ଗୀତ	୯
୨ ଗାଁ ଗୋଦିବାର ଗୀତ	୧୧
୩ ଆମ ଦେଶୀ ଗୀତ	୧୪
୪ ମଧ୍ୟବିରର ସ୍ୱପ୍ନ	୧୮
୫ ଶିଶୁର ନିର୍ମଳ ହାସ୍ୟ	୨୦
୬ ରକ୍ତରେ ଲେଖିଛି	୨୨
୭ ପବନ ଫେରିଆସିବନ	୨୫
୮ ଗୁଲିଚୁ କାହିଁ ଉଇ	୨୮
୯ ଦେ-କରତାଳି	୩୧
୧୦ ପୂତ୍ର	୩୨
୧୧ ଆକାଶେ ଢାଡୁଛି କାଉ	୩୩
୧୨ ଚକ୍ରମା ବାଡ଼ିର ବୃକ୍ଷଜନ	୩୫
୧୩ ବିବର୍କନ	୩୬
୧୪ ଗୋପବଂଧୁ	୩୭
୧୫ ସାଗଂଶ	୩୮
୧୬ କାକୁଡ଼ି ଫୁଲ ଠୋ	୩୯
୧୭ ପକ୍ଷୀର ଅଜ୍ଞାତ ବନବାସ	୪୧
୧୮ ନିଜ ବୁମାଳକୁ ପତାକା କରି	୪୩
୧୯ ନେଇଯନ୍ ମଣ୍ଡଳ	୪୪

୨୦	ନିରସ୍ତ ସମୟ	୪୬
୨୧	କୃଷ୍ଣସୂର୍ଯ୍ୟ	୪୮
୨୨	ପଦର ଦିନ ଭିତରେ	୫୧
୨୩	ଯଦ ରଜ୍ୟ ମାଗିଥା'ବତ କବି	୫୨
୨୪	ନୂଆ ପିକେର	୫୫
୨୫	ଅମାନସ	୫୭
୨୬	ହାତକୁ ମୁଠା କରିବାର ବେଳ	୬୦
୨୭	ଭେଟବାକ୍ସ	୬୩
୨୮	ସାଦାଜଳା	୬୫
୨୯	ବାଜେ କଥା	୬୭
୩୦	ସ୍ବପ୍ନ	୬୯
୩୧	କୀବନ ଦେବାର ଆନନ୍ଦ	୭୧
୩୨	ଗୋଲପ ବୋମା	୭୩
୩୩	ତୁମର ହେଲ୍ ମେଟ୍ ପିନ୍ଧା ବନ୍ଧୁ	୭୫
୩୪	ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ବପ୍ନ ଆମେ	୭୮

ଗୋରୁବଢ଼ୀ ଉପାଖ୍ୟାନ

୩୫	କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା	୮୩
୩୬	ଶାଗୁଣୀ	୮୫
୩୭	ପକ୍ଷୀ ସହିତ	୮୯
୩୮	ଦୁଃଖର ଦିନଗୁଡ଼ିକ	୯୨
୩୯	ଏମିତି ମରନା	୯୬
୪୦	ଅଗ୍ନିମ ସ୍ବରାଜି	୯୯
୪୧	ପରୀ କବୀତ	୧୦୩
୪୨	ଲିପ୍ଟରେ ଆଉ ଥରେ	୧୦୭
୪୩	ଗୀତ ଗା	୧୦୯
୪୪	ପଥର	୧୧୧
୪୫	ଲଭ୍	୧୧୨
୪୬	ଯେତେ ଥର ଯାଇଛି ଦୀକ୍ଷା	୧୧୩

୪୬	ତୁମର ଯିଏ କ୍ଷୁଧା	୧୧୫
୪୮	ସୁନାଝରି	୧୧୭
୪୯	ସର ଗୁଲିଥିଲବେଳେ	୧୧୯
୫୦	ରକ୍ତକମଳ ଦେଇପାରିବ !	୧୨୧
୫୧	ଆକାଶରେ ଉଡୁଛି ତୁମର ମୁହଁ	୧୨୪
୫୨	ଶେଷ କବିତା : ମହିରକୁ ଆସିନ	୧୨୮

କବି, ନାଟ୍ୟକାର, କଥାକାର, ଗବେଷକ ତଥା
ଶିଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟିକ ତତ୍ତ୍ୱର ସ୍ୱପ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ରଙ୍କ
ଅନ୍ୟ କେତୋଟି ବିଶିଷ୍ଟ କବିତା ସଂକଳନ ।

ରତ୍ନଦ୍ୱାର ମାଝି, ବସନ୍ତର ସେତୁ, ଅଦୃଶ୍ୟ
ସଂଗମ, ସାର ଆକାଶରେ ତା'ର ଡାକ , ଆ'
ପକ୍ଷୀ ଫେରିଆ, ଟୁକ ଡାଲରେ ସନାତନ ,
ଚୁକୁନ୍ର ନାନାବାୟା, ଯଦିଆଆତା ତେଣା,
କହୁଛି ମୁଁ ବିଛୁଳି, ଲଭ୍‌ଲୋଡ଼ାର ଗାଆ ଇତ୍ୟାଦି

୧.

ଗୁଲିବାର ଗୀତ

ଆଗରେ ଗୁଲିଟି
ଆଗକୁ ଗୁଲିଟି ।
ସାଥୀ ସହିତ ବିତକି
କରି କରି, ଶାନ୍ତ ସହିତ
ହସି ହସି ଗୁଲିଟି ।

ଗୁଲିବାର ମଜା
ପୂଜାରେ ନ ଥାଏ,
ତରଳରେ ବସି
ଘଣ୍ଟି ବଜାଇବାରେ ନ ଥାଏ,

ହଜାର ହଜାର ଗୁଲିକାରକୁ ଧରି
ଦରବାର କରିବାରେ
ଗୁଲିବାର ମଜା ନ ଥାଏ ।

ବିଭର ହିଡ଼େ ହିଡ଼େ ଗୁଲି
ବୁଦାର କଡ଼େ କଡ଼େ ଗୁଲି
ଗୁଲି ଯେପରି ଇଚ୍ଛା
ସମୁଦ୍ର-ବାଲିରେ
ବା ନଦୀର କୂଳେ କୂଳେ

ଗୁଲି
ଗୁଲୁଥାଅ ।

ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ
 ବେଳେ ବେଳେ ତକ୍ ବନ୍ଦ କରି
 ମନେ ପକାଅ
 ଯିଏ ତୁମ ସହିତ ଗୁଲି ନ ପାରି
 ପଛରେ ରହିଯାଇଛି ।
 ତୁମ ପଛରେ କିଏ ଗୁଲିଟି, କିଏ
 ଗୁଲୁଥିଲା, କାହାର ଗୁଲିବା ଭାବିତ
 ଥିଲା—ଭାବି ମୁଣ୍ଡ ଖରପ କର ନା
 ଭାବିନିଅ—

ତୁମ ପଛରେ ଲମ୍ବା ପଟୁଆର

ପଛରୁ 'ରୁହ' 'ରୁହ' ଡାକ
 ଶୁଭୁଟି । ପଥ ମୁଖରିତ ।
 ତୁମେ କିନ୍ତୁ ଠିଆ ହୁଅନା
 ପଛକୁ ଚାହିଁନା ।

ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହେଲେ
 ତୁମେ ପଥର ହୋଇଯିବ
 ତୁମକୁ ଟପି
 ପଟୁଆର ଆଗକୁ ବାହାରିଯିବ ।

* ଯୁବଲେଖକ ସମ୍ମେଳନର ବିଷୁବ ଅଧିବେଶନ (୧୯୮୯)ରେ ପଠିତ

* ଗୋକର୍ଣ୍ଣିକା, ୮୯-ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ଗାଁ-ଗୋହରୀର ଗୀତ

ବିଲରେ ବିଲ
ବାବୁ ଖାଇ
ଆଉରି ବା
ଆମରି ଗାଁ ।
ନଡ଼ିଆ ଗଛ
ପୋଖରୀ ମାଛ
ଶୁଖିଲା ନଈ
ଲେକିଲା ଗାଈ
ଦିଶୁଛି ପେଟ
ଗାଧୁଆ ବୁଠ
ମା' ଭଉଣୀ.
ଧାନ ଗଭଣୀ ।

ସବୁଜ ମାଟି
କାନ, ଚରାଟି
କିଏ ସେ ଖାଇ,
ମଦା ଗଭ ।
ଘୁଁ-ଘୋଟର
ଆସେ ମଟର
ରାଷ୍ଟ୍ରା ଛାଡ଼
ବାବୁ ମୋଡ଼

କଥା ବୁଢ଼ା
 ପଢ଼ିବି ପଦା ।
 ଧୂଳି ଯେ ଧୂଳି
 ଜାନର ମଜି
 କହ ନା କଥା
 ପାହୁର ବଥା ।
 ମରୀ ଗାଡ଼ି
 ନ ଦେବା ଛାଡ଼ି
 ନ କରି ପୋଇ
 ବଜାଏ ଢୋଇ
 ମାଟିର ଲୁଟି,
 କାନ୍ତରଟି ।
 ଆଗରେ ଯୋଡ଼
 ସମାଜ ଗୋଡ଼
 ବାଞ୍ଛୁ ମାଡ଼ି
 ଧରିଥା ବାଡ଼ି ।
 କାହାକୁ ଦୋଷ
 ମନରେ ରୋଷ
 ନେଇରୁ ନୋଟ୍
 ଦେଇରୁ ଲେଟ୍,
 ଆଖି ତୋ' ଉଜା,
 କମର ଉଜା ।
 ପକାରେ ଟେକା,
 ଅସଲ ବୋକା
 ଆମରି ପୁଅ
 ମରୀ ହୁଅ,
 ଆମରି ଉଇ
 ଯରୀ ହୋଇ

ଦେଇଟି ଭେଟି
 ଭରିଟି ଲୁଟି
 ମାରିଟି ଚାଟି
 ଉଠାଇ ଥାକୀ
 କଲମ ଧରି
 ପୋଖରୀ ଖୋଳି
 ଭାଗବ ମାନ
 ହିସାବ-ହୀନ
 ଜାଣିଟି ବସ
 ମାଛର ଢଗ ।

ବାବୁ ଶୁଭ,
 ବାରେ ବିଭ
 ଆଇରି ବା
 ଆମରି ଗାଁ ।

ଆମ ଦେଶୀ ଗୀତ

ଏଇଟି ଆମର ଓଡ଼ିଶା
ଆମ୍ଭ ଯାହାର ପଡ଼ିଶା
ଇଇଟି ଆମର ବଙ୍ଗ
ମଝି-ସ୍ତ୍ରୀଦେଶ ପୁରୁଣା ସାଙ୍ଗ,
ବିହାର ରହିଛି ଗୁଝିଛି
ସେ ତ ଏକା-ମା-ପେଟ ଇଇଟି ।

ଦେଇ ହୀରକୁଦ
ଶହେ କେନାଲ
ତେଣୁ ବିଲେ ବିଲେ
ଧାନ ଅମଳ ।
ମହାନଦୀ ପାଣି,
ସରସ,
ଦେଉଳ ବେଢ଼ାରେ
ସୁରସ ।
ପାଣି ସାତକୋଶିଆରେ
କାଢ଼ିଆ,
ତହିଁ ମାଛ ଖେଳୁଥାଏ
ବାଢ଼ିଆ ।
ପଠାରେ ବୁଲଇ
ନାଗୁଣୀ,

ଚିକରପଡ଼ାରେ

ବାୟୁଣୀ ।

କଟକଟା ସିନା କୋତର

ହେଲେ, ଗଡ଼ଗଡ଼ିଆର ଯାତର

ଆଉ ବେଇଁ ଗଇଁଛରେ

ଅଛି କି ?

ପଥ ମ' କହେ ନାହିଁ

ମାଛିକି ।

ଲିଙ୍ଗ ଲଗାଇ

ଖଣିକି

ନିଜେ ବର ବିକୁଥାଇ

ଛାଣିକି ।

ଫୁଲଟି ଆମର

ବଉଳ

ମାଛ ଖାଇ ଆମେ

ଖେଉଛ ।

କରୁ କୁମାର

ଜାଆଁଳ ଶୁଷ

ଆମେ ବରଷକ

ବାର ମାସ ।

ବାପ-ଅଜା କଲେ

ମଠ ତ

ପଡ଼ିଛି ହଜାରେ

ଖଟ ତ ।

ଯିଏ ଯେତେ ପାର

ଶୋଇବ

ଯଦି ଆମ ଗଇଁଛକୁ

ଆଇବ ।

ସାଗରର ତେଜ
 ଗଣିକି
 ଲଜାଡ଼ି ଦେଇବୁ
 ଶ୍ରୀକି ।

ବିଦେଶ ପଠାଇ
 ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି
 ଦିନରେ ମାନ୍ଦ୍ରୁ
 ଗୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ।

ପବନ ଖାଇକି ବଢ଼ିଆ
 ଏବେ ହୋଇଗଲା ସିନା ମତିଆ

ଅଶୋକ ଆମକୁ-ମାଇଲେ
 ତାକି ଦୁଧ ଗତ ପୁଣି ଖୋଇଲେ

ଆହା, ତାଙ୍କ ନାଁରେ ନଗର
 ବସାଇ ଆମେ ତ ନାଗର ।

ଯିଏ କୋଣାରକ
 ମୁଣ୍ଡି ମାଇଲେ
 ତାକୁ ଜାତି ଗଇମାନେ
 ଖାଇଲେ

ତା'ଙ୍କ ନାଁରେ ସଭଧ
 ସବୁବ
 ନାହିଁ, ସିଏ ବି ଅଶୁଭ
 ମଦକ !

କା'ରେତ ବାହୁଁ
 ଅଇଲେ,
 ସ୍ବ' ସିଗାରେଟ୍
 ଖୋଇଲେ ।

ବଡ଼ବଡ଼ିଆକୁ

ପସାଇ

ଜାତି ନୌକାକୁ ଦେଲେ

ଭସାଇ,

ତିଆରିଲେ ନୂଆ

ମରଦ

ଆହା ବେପାରୀର

କେଡ଼େ ଦରଦ !

ଆମେ ନିଜ ମା' କଥା

ଭୁଲିବୁ

ଆମେ ଗୋଲମ ପଣରେ

ସରିବୁ ॥

ମଧ୍ୟବିତ୍ତର ସ୍ବପ୍ନ

ତୁମେ ଯଦି ରୂପ କଥାର ଗଜଜେମା ?

(ଚେବେ ତ ଉଠି ମଜା)

ତୁମ ହସ ହୁଅନ୍ତା ହୀରାର ଝରଣା

ଓ ଲେତକ ମୁକ୍ତାର ବରଷା;

ତୁମକୁ ହସାଇ କହାଇ ମୁଁ ହୁଅନ୍ତି କୋଟିପତି

ନା, ତା' ତୁମେ ହୋଇ ପାରିନ,

ପେପରି, ମୁଁ ହୋଇ ପାରିନି, ସାଜାହାନ

ସମଜ ଅଭବରୁ ।

ଜେଉଟିଷେ କହୁଥିଲେ:

ମୋ ପାପୁଲି ଢେଙ୍କାରେ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ବଶୋଧନ ହେଲେ

ମୁଁ ରଜା ହୋଇ ପାରିବି ।)

ବିଗତ ଶତକର ଛୁଞ୍ଚିଆ ଜଟା ପୋଷାକଗୁଡ଼ିକ

ଏବେ ବି ସାଇତା ଅଛି ଧେରରରେ ।

ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଗଜାକର ଏକଦା ଉପହାର ।

ବେଳେ ବେଳେ ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ପିନ୍ଧି

ଜହରେ ଗଢ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ,

ଗଜକୀୟ ନିଶ ରଖିବାକୁ ବି ।

ତୁମେ ତ ଜାଣିତ: ଗାଉଁଲି ଯାତ୍ରାରେ

ରଜା ପୋଷାକ ମୋତେ ଖୁବ୍ ମାନେ ।

ହାତରେ ଟିଣ ଖଣ୍ଡାଟି ଧରିବା ମାତ୍ରେ

ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଛି—ସିନ୍ଧୁଦର,
 ମନେ ପଡ଼େ: ଅର୍ଜୁନ ଓ ଦ୍ରୌପଦୀର ଉପାଖ୍ୟାନ
 ମନେ ପଡ଼େ: କାଶୀ ଅଭିଯାନ
 ନାଟକ ଶେଷରେ; ବେଶ, ନିଶ ଓ ମୁକୁଟ
 ଯେତେବେଳେ ଖସେ, ପାଇତର ଯେତେବେଳେ ଯୋଡ଼େ,
 ମୋତେ ଲାଗେ : ଚେଷ୍ଟ ପାଲିର କାଠ ରଜାଠାରୁ ମୁଁ ହୀନ,
 କେବଳ ସାମନ୍ତବାଦର ଜଣେ ପେସାଦାର ପ୍ରଭରକ ।

ଉଡ଼ାଦିଆ ପୋଷାକ ସବୁ ମୁଁ ଭାରେଇ ନିଏଁ
 ଓ, ମାଟିର ଗିଲସ ପରି ମୋର ରଜା ହେବା ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ।

ଜେଉଟିଷେ କହିଥିଲେ :
 ମୋ ପାପୁଲି ରେଖାରେ ସାମାନ୍ୟ ସଂଶୋଧନ ହେଲେ
 ିରଜା ହୋଇ ପାରିବି । କାହିଁ...?)
 ଶ୍ରେଷ୍ଠବର ଅଙ୍ଗାର ନିଶ ଓ ବାଉଁଶ କଣିର ଖଣ୍ଡା
 କେବଳ କେତୋଟି ଅପସ୍ମୃତିର ବ୍ୟଥା ।
 ମୁଁ ଭାବୁଛି ଭଲ ହେବ
 ଯଦି ମୁଁ ଭୁଲିବି ହୀରବତୀ
 ଓ ତୁମେ ଭୁଲିବ ସାଜାହାନ୍ ।
 ତା' ହେଲେ ଆମେ—ରଙ୍ଗଦିଆ ବରଡ଼ା ଚଟେଇ,
 ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟ ଓ
 ସଫେଦ୍ କଲେଇକର ବାସନରେ
 ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖିବା ଓ ଭଲ ପାଇବା

* ରଚନା : ୩ । ୮ । ୬୯ ବଲ୍ଲଭିର

* ସାମ୍ବଲୁଖ୍ୟ, ନଭେମ୍ବର, ୧୯୬୯ ରେ ପ୍ରକାଶିତ

ଶିଶୁର ନିର୍ମଳ ହାସ୍ୟ

ବାବୁରେ ! ମୁଁ ମରାବୁ ନାହିଁ
ତୁ କେଉଁଠି ଥିଲୁ ଓ
କାହିଁକି ଆସିଲୁ କୋଳକୁ ।

ତୁ ଆସିବାକୁ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଗଲାଣି ।
ତୋର ହସ ହସ ମୁହଁ ଦେଖି
ମୁଁ ଭୁଲିଗଲିଣି ଭେକ ।

କିନ୍ତୁ ରେ ବାବୁ !
ତୋର ସୁନ୍ଦର ଓଠ, ସଜ୍ଜ ଆଖି
ଓ ଖୋଲ କାନ୍ଦଣା ଦେଖି
ମୁଁ ଆଜି ଆତଙ୍କିତ ।
ମୁଁ ତୋତେ କଣ ଖୋଜିବି ?
ତୁ କେମିତି ବଞ୍ଚିବୁ ?

ଆଜି ଘରୁ କିଛିରେ ମୃତ୍ୟୁ ମିଶିଛି
ପାଣିରେ ମୃତ୍ୟୁ, ପବନରେ ମୃତ୍ୟୁ,
ମହୁରେ ମୃତ୍ୟୁ, ମାଟିରେ ମୃତ୍ୟୁ ।

କେମିତି ବଢ଼ିବ ତୋର ହାତ !
କେମିତି ବଢ଼ିବ ତୋର ପାଦ !
ଜାଣ୍ଟ ଜାଣ୍ଟ ମୁଁ ତୋତେ
କେମିତି ମୃତ୍ୟୁ ପେଇବି ରେ ?

ଚକୋଲେଟ୍ ବଦଳରେ
ଆଜି ଜରିକାଗଜରେ ଗୁଡ଼ା ହୋଇଛି ବୋମା,

ଆପେଲ୍ରେ ଖଜା ହୋଇଛି ଅଗ୍ନି
ଦୁର୍ଗ୍ଧରେ ତରଳ ମାରଣାସ୍ତ୍ର
କେଉଁଠି ଆଉ ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁଯେ !

ତଥାପି ତୁ ହସୁଥାରେ ବାବୁ !
ଏଇ ଘଡ଼ିକ ମୋ ଘର ପୂରିଥାଉ
ତୋ ହସରେ ।

ତୋର ବନାନୁହୀନ ହସ ଶୁଣି
ଖଣ୍ଡା ପକେଇ ଦେଇ
ସୁନ୍ଦର ହୋଇଯାଇପାରେ ମୃତ୍ୟୁ ॥

* ରଚନା-ଡେକାନାଲ, ୧୯୮୦

* 'ରୁଷ'-୩ୟ ବର୍ଷ-୨ୟ ସଂଖ୍ୟା-୧୯୮୧ ରେ ପ୍ରକାଶିତ

ରକ୍ତରେ ଲେଖିବି

ଯେତେ କବିତା ଲେଖିବି
ସବୁ ତ ଲେଖିବି ରକ୍ତରେ
ପିଲାଏ ସୁଇଚ୍ଛା ଫେରି ପଢ଼ିବେ ବୋଲି ।

ଦିନେ ହେଲେ ତ ରକ୍ତା କାମରୁ ଆସି
ଝାଙ୍କ ପୋଛିବା ପରେ କେଉଁ ଶ୍ରମିକ,
ବିଲଗ୍ନ ଫେରି ପାଦରୁ କାଦୁଅ
ଧୋଇବା ପରେ କେଉଁ କୃଷକ
ଶୁଣି ପାରିବ ।

ତୁମେ ବି କେବେ ଦିନେ
ଅପିସ୍ତୁ ଫେରି ପଢ଼ିବ ମୋ' କବିତା
ଏଇ ଆଶାରେ ମୁଁ ଲେଖିଗଲିବି ରକ୍ତରେ ।

କବିର ରକ୍ତ ଛଡ଼ା
ଆଉ କ'ଣ ଶୁଦ୍ଧ ଅଛି ଆଜି କାଲି ?

ପିଠିରେ କୁଜ ଧରି ଆଶେଇଥିବା ରକ୍ତ-ହୀନ କୃଷକ ଲଗି
ମୁଁ ରକ୍ତରେ ଆଙ୍କିବି ଏପରି ଏକ କୃଷକର ଛବି
କାହାର ଲଙ୍ଗଟ ବୁଲେଇ
ଯିଏ ଜଗତ୍ କମ୍ପେଇ ଦେବାବୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ।
ଧୂଳି ଖାଇ ଧୂଆଁ ଖାଇ
ଜାତି ହରେଇଥିବା ଶ୍ରମିକର ପଂଜର
ବନ୍ଦୁ ହେବ ।

ଲଭ୍ ହେବ କୃଷକଟିର
ପାଣି ଖିଆ ଶେତା ପାପୁଲି

ଥାଉ, ପୁଣି ଥରେ ସେ ଦୁହେଁ
ସଗ୍ରାମ ପାଇଁ ମାତି ଉଠିବେ ବୋଲି ତ
ମୁଁ ଚକ୍ରରେ ଲେଖିଛି କବିତା ।

ତୁମେ ତ କେବେ କବିତା ପଢ଼ିବା ମୃତ୍ରେ
ନ ଥାଅ । ଅପିସରୁ ପ୍ରତିଦିନ
ଗୋଳିଆ ଆଖି ଧରି ଫେର ।

ସେତେବେଳେ ପବନରେ ପ୍ରସନ୍ନତା ନ ଥାଏ,
ନିଉଁଇ ଦୀପ ଉଜ୍ଜି ଓଠ ଉପରେ
ପଡ଼ିଥାଏ କୋଧର ପାଉଁଶ ।

ଅଗ୍ନିନୀଳ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଛି ଭାଙ୍ଗି ପାଉଁଶର ଆକଟିଏ
ବସୁ ବସୁ ତୁମେ ବିହେଲ ହୋଇଯାଅ ଶେୟରେ,
ମଳ ସାପର ପଣା ଭାଙ୍ଗି ହାତର ପାପୁଲି
ଶୋଇଯା'ନ୍ତି ଗୁନିରେ ।

ଯଦି ସେତେବେଳେ ପଢ଼ିପାରନ୍ତି ମୋ' କବିତା
ଶୁଣିପାରନ୍ତି ଧନନୀର ଧକ୍‌ଧକ୍,
ରକ୍ତ-ପ୍ରବାହର ଦୃଢ଼ ଗୀତ
ହାତକୁ ମୁଠା କରି ତୁମେ ବି ମୁଣ୍ଡ ତେଜି ଠିଆହୋଇପାରନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ତୁମକୁ ବା କିଏ ପରମର୍ଶ ଦେବ ?
ଅତ୍ୟାଶ୍ରୟ ସହିତ ତୁମର ନିବିଡ଼ ବଂଧୁତା
କିଏ ବା ନ ଜାଣେ ?

ତୁମର ଭ୍ରାନ୍ତି ଘେନି ତୁମେ ଥାଅ ।
ଯଦି ସୁଖ ଲଗୁଛି ଚିରକାଳ ଥାଅ ।
ତୁମର ମିତ୍ରମାନେ ଗଳ୍ପୁଛି କଳ୍ପିତା ଯାଏଁ
ତୁମକୁ ନୂଆ ନୂଆ ମାୟା-ବିଦ୍ୟା ହାସଲ
କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଭସ୍ମାହରେ ।
ହଜନାଗୁଡ଼ିକ ତ ସବୁବେଳେ ଏଇମିତି ସୁଖ-ପାଠ୍ୟ ।

କିନ୍ତୁ କେବେ ଆଶା କରିବନି
 କବିର ଅଭିନନ୍ଦନ ।
 କବି ବଧେଇ ଜଣାଏନା ଜଳନାୟ ।

ତଥାପି ରକ୍ତରେ ଲେଖୁଛି କବିତା
 ପଢ଼ିଲେ ପ୍ରାଣ ପାଇବେ ବୋଲି ପଥର ପ୍ରତିମା
 ପରି ଝିଅବୋହୁ । ଶୁଖିଲା ଛଣ-ବଦାଡ଼ି ପରି
 ଅଗ୍ନିର ସଂତ୍ରାସରେ ବିଡେ ଯାହାଙ୍କ ଦିନରାତି ।

ପ୍ରାଣ ପାଇଲେ ଠିଆ ହୋଇପାରିବେ ସେମାନେ
 ନିଜ ନିଜ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଛାତିରେ ପାଦଦେଇ ।

କେବେ ତ ଦିନେ ରକ୍ତ-ହୀନା ମା’
 ତା’ ସଂଜର ହାଡ଼ ଦିଶୁଥିବା ପିଲାକୁ
 ଶୁଣାଇବ ମୋ’ କବିତା ।

ଆଉ
 ସେଇଦିନ ହେବ
 ଜନନୀର
 ପୁତ୍ରର ଶୁଭଦିନ ।

ଦେଖିବ ମୋ’-କବିତା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ
 ନିଦ ନୁହଁ ପିଲାଟି ଆଖିକୁ ରକ୍ତ ଆସିଯାଇଛି
 ଆଉ ପିଲାଟା ହାତରେ ଉଠାଇ ପାରୁଛି ଟେକା ।

ବୋଧହୁଏ ଏଇଥିପାଇଁ ମୁଁ
 ରକ୍ତରେ ଲେଖୁଛି କବିତା ॥

* ସୋଭିଏତ ଦେଶରେ ପ୍ରକାଶିତ-୧୯୯୦

* ବଙ୍ଗଳା ଓ ଆସାମୀ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ

ପବନ ଫେରିଆସିବନି

ପୃଥିବୀରୁ ଧୂଳି ନେଇ, ନେଇ ପତ୍ରରୁ ପତ୍ରରୁ କବକଣା
ଦିନେ ଏ ପବନ ଶୁଲିଯିବ ବାହାରକୁ
ଆଉ ଏକ ପୃଥିବୀ ସ୍ନେହରେ,
ଯାହାକୁ ସେ ନିଜ ମତେ ଗଢ଼ିବ
ବାଲ୍ୟ କାଳୁ ଶିଖାଇବ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରୀତି ବଂଧୁତା ।

ଏ ପୃଥିବୀର ଶୋକ-ଗୀତିସବୁ ସେ ଛାଡ଼ିଯିବ ଦଇଁଲ୍ରେ, ପଟାରେ
କବଲରେ, ଅଧ୍ୟାଦେଶରେ !

ଖଣ୍ଡିଏ ଭଟା କି ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତରଫଳକ
ନ ନେଇ ପବନ ଛାଡ଼ିଯିବ ପୃଥିବୀ ଉଡ଼ି ପାହାଚାରୁ ।

ସକାଳେ ଦେଖିବ ପୃଥିବୀ ଯେ ତା' କୋଠା ଅଛି
ଘା' ପରି ନାମ-ଫଳକ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ପବନ ନାହିଁ ।
ପାକିରେ ନାହିଁ, ଚୋଟାରେ ନାହିଁ, ଗୋଲପର ପାଖୁଡ଼ା ହଲେଇବାକୁ
ନାହିଁ କି ନୌକାର ପାଇ ଫୁଲେଇବାକୁ ନାହିଁ ପବନ ।

ପବନ ହିଁ ନ ଥିବ ମଠରେ କି କୋଠାରେ ।
ଯାହା ଥିବ ଶୋଷିନେଇଥିବେ ବରପୁତ୍ରମାନେ
ରକ୍ତନାୟକମାନେ, ଗରିଜମାନେ, କିଅଇଜାନାର ସୁଧାର ମାଲିକମାନେ

ଶୂନ୍ୟରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ ଦଶ ଦିଗକୁ ଗୁହଁ ଗୁହଁ
କାନ୍ଦିବ ସିନା ପୃଥିବୀ, ପବନ ଫେରିଆସିବନି ।

ଏଣେ ଗହମ କ୍ଷେତ ମାଗୁଥିବ ପବନ, ଧାନ ବିଲ ମାଗୁଥିବ ପବନ
ଚଢ଼େଇ ମାଗୁଥିବ ପବନ, ସାପ ମାଗୁଥିବ ପବନ
ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି କୋଡ଼ି ଠେକୁଆ ଛୁଆଟି ମାଗୁଥିବ ପବନ ।

ପବନ ଥରେ ଗୁଲିଗଲେ ଆଉ ଫେରିବ ନାହିଁ
କାହାର ଧମକକୁ ଖାତିର କରେନି ପବନ ।

ଯେଉଁ ପୁଅଙ୍କ ସାତ-ଖୁଣ୍ଟ-ମାପ୍ କରି
କୋଠା ଲଗି ଜମି ଲିଙ୍ଗ, ଶିଳ୍ପ ଲଗି
ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଲେନ୍ କରାଇଦେଇଛି ପୃଥିବୀ

ତାଙ୍କରି ମୁହଁକୁ ଗୁହଁ ସେ ହାୟ ହାୟ କରିବ ସିନା
ପବନ ଫେରିଆସିବନି ।

ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ସରରେ, ପବନ ଫେରିବାକୁ ଗଞ୍ଜି ହେବ ।
ସେ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ଗୁହଁବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଝଡ଼ ରୂପରେ
ହଜାର ହଜାର ଇରଲୁଙ୍କ ଡେଣା ନେଇ
କୋଟି କୋଟି କରକା-ପାତର ରେ-ରେ-କାର ଧରି

ଭଙ୍ଗିବାକୁ ଯେତେ ସବୁ ଦଲିଲ୍-କବଲର ଗୁସ୍ତ-ନିବାସ,
ମୋହରିର-ଖାନା, ତହସିଲ ଅଫିସ୍, ଟେବୁଲ୍ ଚଉକି

ହିଡ଼ ବାଡ଼ ରଖାଇଦେବନି ସେ କେଉଁଠି
ହାତକୁ ନେବ ନୂଆ ଶାସନର ମୁଠି ।

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଝରକା ପଦର ମହଲରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖୁଛି
ଯେଉଁ ଶେଯ, ପତିଶ ମହଲ ଭିତରେ ବିଛା ହୋଇଛି

ହଜାର ହଜାର ପାହାଚ ଉତ୍ତାରେ ପଡ଼ିଛି ଯେଉଁ ଚଢ଼ି
 ସେମାନେ ଭୀଷ୍ମ ପୃଥିବୀକୁ ଗଳିହେବାକୁ ଦେବେନି ।
 ପବନ ଫେରି ଆସିବନି ॥

* ରଚନା-୧୯୮୯ : କଟକ

* ଶେଷ ଦଶକର କବିତା-ରେ ପ୍ରକାଶିତ

* ଆକାଶବାଣୀରେ ପ୍ରସାରିତ ।

* ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ଆୟୋଜିତ

‘ଅଖୋଜା ହୋଟେଲ୍’-ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାଠାଳୟରେ ପଠିତ ।

ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ

ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ
ତୋର ନାହିଁରେ କିଛି ନାହିଁ ।
ଆଜି ଯାହାର ଧରିବୁ ନେତ
ଯାହାକୁ ଆଜି ଭବିଷ୍ୟ ମିତ
ସେ ତୋ'ର ନୁହେଁ କେହି ।
ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?

ଆଜି ଯେ ତୋତେ ସରଗ କରି
ଦେଉଛି ଯାତି ଆହାର
ଠିକଣା ବେଳ ଆସିଲେ ଭଲ
ଦିନେ ସେ ଦେବ ପାହାର ।
କଅଁଳ-କଥା କହେ ସେ ତୋତେ
ମୁକ କରିବା ପାଇଁରେ ।
ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?

ଭପରକୁ ସେ ଲୋକ ସେବକ
ମନଟା ତା'ର ରଜାରେ
ବିଲେଇ ଯେବେ ବାବାଜୀ ସାଜି
କରିବ ବସି ପୂଜାରେ
ବାଣିବ ତେବେ ଆମ ଜିତକୁ
କାହାକୁ ହେବ ଖାଇ ରେ ।
ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?

ଆଗକୁ ନାହିଁ ପଛକୁ ନାହିଁ
 ନାହିଁ ତୋ' ଘର-ଦୁଆର
 ଦେଖି ଯାଉଥା ବଢ଼ିଆ-ଭାଇ
 ଖରଚ କରେ ହଜାର ।
 ତୋ' ଗାଈରୁ ଉପାଡ଼ି କଲି
 ବଡ଼ାଏ ମିଶି ସେହିରେ ।
 ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?
 ଭେକ-ଉପାସେ ଖଟି-ଖଟିକା
 ହେଲୁଣି ଦରମର ତୁ
 ଅଥଚ ବସି ଉଜ୍ଜନ ଗାଈ
 ଗଣ୍ଡୁରୁ ବସି ତାର ତୁ
 ତେଣେ, ତୋ'ରି କ୍ଷେତ୍ର ତୋ' ଭତ
 ମାରି ନେଲୁଣି କେହିରେ
 ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?
 କହୁଛି ଯାହା ବାବୁଙ୍କ ବାବୁ
 ଶୁଣି ଯାଉଥା' କାନେ ତ
 ରହିବ ନାହିଁ ଦେଶରେ କେହି
 ଗରିବ ବୋଲି କଣେ ତ
 ଗରିବ ଗୁଳ ଉଡ଼ାଇ ଦେବେ
 ସହର ଶୋଭା ପାଇଁରେ ।
 ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?
 ଖାଲି ପେଟରେ ପାରୁ ତୁ ଖଟି
 ଏ କଥା ଜାଣେ ଜଗତ
 ଗାମୁଛା କନା ମିଳିଲେ ତୋତେ
 ହୁଏ ତୋ' ମନ ଭସତ,
 ମଣିଷା-ସପ ବୁଣି ବୁଣି ତୁ
 ଶୋଭା ରହିବୁ ଭୂଇଁରେ ।
 ତୁ ଗୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭଲ ?

କହ ତୁ ଆଜି ପାରିବୁ ନାହିଁ
ବିନା ମୂଲରେ ଖଟିରେ
ପେଟରୁ କାଟି କାହାକୁ ଆଉ
ଦେବୁ ନାହିଁ ତୁ ବଟିରେ
କେତେ ଦିନ ତୁ ରହିବୁ ଶୋଇ
ଥୁଣ୍ଡା ଗଛର ଛାଇରେ
ତୁ ଖୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭାଇ ?

ଆସିଛି ଏବେ ଭାଇର ତାଳ
ରକତ କର ତାଳରେ
ନିଜର ମାନ ରଖିବା ଲାଗି
ମନକୁ ତୋ'ର ପକାରେ
କୋଟିଏ ଛାତି ଏକାଠି ହେଲେ
ଆକାଶ ଯିବ ନଈରେ ।
ତୁ ଖୁଲିଛୁ କାହିଁ ଭାଇ ?

ହାତରେ ନ ଧରି ଟେକା, ପଥର ବା ବାଡ଼ି
ଖୋଲ ରଖି ଥା' ତୋ'ର ହାତର ପାପୁଲି
ଯେତେବେଳେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାଚି ବନମାଳୀ
ମାରିବାକୁ ଡାକି ।

ଏକା ମାଲକ୍ରେ ଦେଇ ହଜାରେ ବାଉଁଶ,
ସର କରୁଛନ୍ତି ନିଜେ ଦେଶର କରତା
ବେଳରେ ଶୋଭା ପାଉଛି ଫୁଲ ଭର ଭାର
ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ପୁଲିସକୁ ଜିପ୍ ମାଳ ମାଳ,
ଏତେବେଳେ କହନା ତୁ ଖାଇନାହୁଁ ବୋଲି
ଦେ କରତାଳି ।

ଗୁହଁଲ ମାତ୍ରକେ ତୁ ଯାଇପାରୁ ଜଳି
ଦେ କରତାଳି ।

ପେଟର କୋଟରେ ତୋ'ର ଗୁପ୍ତି ରଖି ଖେଦ,
ଦାତର ଧାରରୁ ଦୂରେ ଦାବି ରଖି କ୍ରୋଧ
ଦେ କରତାଳି ।

ହାତରେ ନ ଧରି ଟେକା ପଥର ବା ବାଡ଼ି
ଖୋଲ ରଖିଥା ତୋ'ର ହାତର ପାପୁଲି ।
ତାଳି ତାଳି ତାଳି
ଦେ କରତାଳି ॥

ପୁଣ୍ୟ

ଅନ୍ଧାର ଆକାଶ
ଅନ୍ଧାର କକ୍ଷ
ଜନ୍ମ ଦେଲ ପୁତ୍ରଟିଏ
ଯିଏ ସହସ୍ର-ପୁତ୍ରକୁ ରକ୍ଷା କଲ ।

ଏକ ନିର୍ଜୀବ ପ୍ରାୟ
ଜନ୍ମ ଦେଲ ସିଂହଟିଏ
ଯିଏ ସହସ୍ର ଶିଶୁକୁ ଅଭୟ ଦେଲ ।

ଆଜି ଘେର ଅନ୍ଧାରରେ
ତୁମେ ସବୁ ନିର୍ଜୀବ ପରି
ଅଶ୍ରୁ ମୋତନ କରନା ।

ତୁମେ ବି ଜନ୍ମ ଦେଇପାରିବ ପୁତ୍ରଟିଏ
ଯିଏ ସଭିକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେବ ।

* ଇନ୍ଦ୍ର (୧୯୮୮) ପୂଜାରେ ପ୍ରକାଶିତ

ଆକାଶେ ଉଡ଼ୁଛି କାଉ

ତୁମେ ଯେବେ ଯାଅ ଜଗତରେ ଥିଲ
ନଭେ ଉଡ଼ୁଥିଲେ କାଉ,
ଶାଗୁଣା-ମାଗୁଣା ପରୁଷୁଥିଲେ ହୋ
ମଣିଷର କେତ ଭର ?
ଜାମା-ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଖଟୁଳି ଭପରେ
ଶାଗୁଣାଏ ଥିଲେ ବସି,
ମଣିଷର ଭାଉ ଖସିଗଲା ବୋଲ
ହେଉଥିଲେ କେତେ ଖୁସି ।
ମେଷ-ଗୋଠ ପରି ମଣିଷର ଗୋଠ
ଦରଶନି ଦେଲା ବେଳେ,
ଲୁଗା ଥଣ୍ଡକୁ ଶାଗୁଣାମାନେ ହୋ
ରୁହୁଥିଲେ କୁତୁହଳେ ।
ପାଦ ତଳେ ପଡ଼ି ମଣିଷ ମାଗିଲେ
“ଖାଇବାକୁ ଦିଅ, ଦିଅ”
ଖଟୁଳିର କୋଣୁ ଶୁଭୁଥିଲା ବାଣୀ
“ଉଠ, ଆହା, ଉଠ ପୁଅ ।
ପୂରୁବ ଜନମେ କରିଥିଲୁ ଯେଣୁ
ତୁଇ କେତେ ମହାପାପ,
ସେହି ଦୋଷୁ ତୁରେ ଏଇ ଜନମରେ
ସହିବୁ ଭୋକର ତାପ ।

ଉଦୟ ପାଉଁଶୁ ଉଦୟ କାଟି ତୁ
 ମାଉଁସ ଯଦିତ ଦେଉ, ”
 ତୁମେ ଯେବେ ସାଥୀ ଜଗତରେ ଥିଲ
 ନରେ ଉଡୁଥିଲେ କାଉ ।
 ଠାକୁରଙ୍କୁ ଆଜି ଖରୁଚି ଖାଆନ୍ତି
 ମଣିଷ ପଡ଼ି ବଳି,
 ଖରୁଚି ଶାରୁଣୀ ମିତ ବସିଲେ ହୋ
 ଭଲ ହୋଇଗଲେ ଦଳି ।
 ବିଲୁଆ ହୋଇଲେ ଖରୁଚି ସେବକ
 ଶାରୁଣୀର ଆଜ୍ଞାଧୀନ
 ଠକାଇ ଭଣ୍ଡାଇ ମଣିଷ ମାରନ୍ତି
 ଖରୁଚି ଯୋଗାଏ ଧନ ।
 ଆକାଶେ ଶାରୁଣୀ ଚକର କାଟେ ହୋ
 ଛାତି ହୁଏ ଦକ ଦକ
 ତୁମେ ନାହିଁ ସାଥୀ ନାହିଁ ଜଣେ କେହି
 ବାରୁଚି ମାରିବା ଲୋକ ।
 ତମ କାଳେ ଯାହା ଆମ କାଳେ ତାହା
 ବୁଲୁଟି ବିଲୁଆ ସାହୁ,
 ସବୁ ଖରୁଚିରେ ଶାରୁଣୀ-ମାରୁଣୀ
 ଆକାଶେ ଉଡ଼ି ଚାଉ ।

* ଗଜେନ୍ଦ୍ର. ଡକ୍ଟର, ୧୯୮୭

* ନୂଆ ଦୁନିଆ-ଭଗବତୀ ବିଶେଷାଙ୍କ (୧୯୮୨)ରେ ପ୍ରକାଶିତ

ଚକ୍ଷୁମା ବାଡ଼ିର ବୃଦ୍ଧଜନ

ବାପୁ !

ତୁମେ ଥିଲ ଚକ୍ଷୁମା ବାଡ଼ିର ବୃଦ୍ଧଜନ ।

ଉପହାର ଦେଇ ଗଲ

ଚକ୍ଷୁମାଟି ଦିବାନ୍ଧକୁ

ଓ, ବାଡ଼ିଟି ଛୋଟାକୁ ।

ଏଇ ତମ ଦାନ

ତମକୁ ପ୍ରଣାମ

ବିବର୍ତ୍ତନ

କୂଅରେ ପଡ଼ିଲେ
ବେଙ୍ଗର ଅନୁଭୂତି ଆସେ;
ନଈରେ ବୁଡ଼ିଲେ ମାଛ ମାଛ ଲଗେ
ଡାର୍ଝୁନ୍ ! ସେତେବେଳେ ତୁମେ ମନେ ପଡ଼ୁ !
ଦେହରେ ରକ୍ତକଣିକାଟିଏ, ବେଳେ ବେଳେ
ବଡ଼ ପାଟିରେ କୁହେ—ମୋତେ ଛାଡ଼
ମୋତେ ଛାଡ଼,
କୂଅ ନୁହଁ, ନଈ ନୁହଁ
ଗାତ ନୁହଁ, ଗଛ ନୁହଁ
ଆକାଶକୁ ଯିବି ମୁଁ
ଯିବି ଆକାଶକୁ ।
ଅରବିନ୍ଦ ! ସେତେବେଳେ ତୁମେ ମନେ ପଡ଼ ॥

* ସମାବେଶ, ଅଗଷ୍ଟ, ୧୯୭୧ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ମଲ୍ଲଲେକକ ଓଲଟ ଡୋଳାରେ

ତୁମେ ହଜିଯାଇବ ।

ଗାଈମାନଙ୍କୁ ମା-ମା ଡାକିବାର

କୃତଜ୍ଞତା ମୋର କାହିଁ ଯେ

ମୁଁ ତୁମକୁ ଖୋଜିବି ?

ମାଟିତଳେ ମାଟିର ଉର୍ବରତାରେ

ତୁମେ କେଉଁଠି ଖୋଲି ଛାଣିବି

କେଉଁ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିରେ ତୁମେ

ସତକୁ ସତ ଦେଖୁଛ ଯେ ?

ତୁମକୁ ତ ସେଇକାଳରେ

ପୋଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି

ଆକାଶର କେଉଁ ତାରାଟି ତୁମେ

ଜାଣିଲେ ସିନା ମୋ ପିଲାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେବି ॥

* ରଚନା-୧୯୭୭, ଗଉରକେଲ

* ବଲ୍ଲଙ୍ଗିରି, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଜନ୍ମ ଶତବାର୍ଷିକୀ ସ୍ମରଣିକା (୧୯୭୭)ରେ ପ୍ରକାଶିତ

ସା ରଂ ଶ

ସମୟ

ଦିନେ ହୋଇଯାଏ ନିଃସହାୟ
ଅଛି ହୋଇଯାଏ ପରମାଶୁ
ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ
ବ୍ୟାପ୍ତ ଦିଗ-ମୟ ।

ସବୁ କିଛି ନିଃଶେଷ ହେବା
ନୁହେଁ ହୋଇଯିବା ଶେଷ,
ସେଇଠୁ ତ
ଆରମ୍ଭ ହୁଏ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ
ଆଦିର ଜୀବନ ପାଲଟିଯାଏ
କାଲିର ଇତିହାସ ।

* ସ୍ୱର୍ଗତଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଳ ସ୍ମୃତିରେ ନିବେଦିତ ।

* ଝଂକାର;ପ୍ରେସ୍‌ପାଠକ: ୧୯୮୭ ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ଯିଏ କହୁଥିଲେ—

‘ଅପେକ୍ଷା କର ଯୁବକ—ମୁଁ ଆସୁଛି’

ଏଣିକି ସବୁ ସମୟରେ

ସବୁ କମନୀୟ

ସବୁ ଶାନ୍ତ

ହୋଇଯିବ—

ସେ ଆମକୁ

ବାହୁଦ ଗଦା ଭୟରେ ଠିଆ କରି ରୁଲିଗଲେ ।

ତେବେ ଅପସାରିତ କରିବୁ

ଏତିକି ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇ

ଯେ ତାଙ୍କ ପରି

ଗୋଟିଏ ନୀରବ ଶ୍ରେଣୀରେ

ଆମେ ମରିବୁନି ।

ଆମ ପାଦ ଚଳଇ

ବାହୁଦ ସବୁ

ଠୋ—ଠା ପୁଟିବ ।

ଭରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ

ଆମେ ଶେଷ ହେବାର ଦୃଶ୍ୟ ।

ଅଶାନ୍ତ ନିଆଁର ସଶବ୍ଦ ଫୁଆଇ ଦେଖି

କୁନିପିଲ୍ୟ

ଖୁସିରେ ଦେଇବେ ।

ପୁରୁଣା ଗୀତରେ ନୂଆ ଅର୍ଥ ଭରି

ସେମାନେ ଗାଇବେ

କହି ପୁରୁ ୦୦-୦୧

କାକୁଡ଼ି ପୁରୁ-୦୦୧

* ସମାଜ ରବିବାର ୫ । ୭ । ୮୭ ରେ ପ୍ରକାଶିତ

* କବି ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବିୟୋଗରେ ନିବେଦିତ

ପକ୍ଷୀର ଅଜ୍ଞାତ ବନବାସ

ସେଗୁଡ଼ିଏ କବି ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ନିବେଦିତ)

ଏ ବନର ସବୁ ମାୟା ବନ୍ଧନ ଏହି
କେଉଁ ଦୂର ବଣେ ପକ୍ଷୀ ସେ ଗଲ ଭଡ଼ି ?

ସାଙ୍ଗ-ସାଥୀକୁ ଦେଇଥିଲ କେତେ ଆଶା
କହୁଥିଲ ଆମେ ଗର୍ଜିବା ମିଳନ-ବସା
ଝଡ଼-ବରଷାରେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ଯା' ଖସି
ଝୁଲୁଥିବ ଏଠି ଝୁଲୁଥିବ ହସି ହସି ।

ସବୁ ଚଢ଼େଇକୁ ମୁକ୍ତକରିବା ପାଇଁ
କହୁଥିଲ—ଯେତେ ପଂଜୁରି ଅଛି ଯହଁ
ଭାଙ୍ଗିବା କରି ଚଢ଼େଇର ମହାମେଣ୍ଡ
ସବୁ ଚଢ଼େଇକୁ ଦେଇ ଇସ୍‌ପାତି ଅଣ୍ଟ ,

ମୂକ ଚଢ଼େଇକୁ ଶିଖାଇ ନୂତନ ଭାଷା
ହତାଶ ପରାଣେ ଆମେ ଭରିଦେବା ଆଶା
ସ୍ବାଧୀନ ଚଢ଼େଇ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଗାଇବ ଗୀତ
କହୁଥିବ ବୁଲି ଦୁନିଆଯାକ ତା'ମିତ ।

ସବୁକଥା ତୋର ଏଇ ବନସ୍ଥେ ଛାଡ଼ି
ପକ୍ଷୀରେ ଗଲୁ ସ୍ଥଗିତ ଆଗରୁ ଭଡ଼ି ।

୪୨-ଶୁଭିବାର ଗୀତ

ପଶୁରିବା ପାଇଁ ରହିଲୁନି ଅବକାଶ
ବାନ୍ଧିଲୁ କାହିଁକି ଅନ୍ଧାର ବନବାସ ।

ଯେତେ ଥର ବୋମା ପଡ଼େଇବ
 ବୋଲି ଉଚିତି
 ସେତେ ଥର ଜାଣି ପକାଇତି କବି,
 କଠିନ ବୋମା ତରଳି ଯାଇତି ହାତରେ
 ବାରୁଦର ବାସ୍ତା ମିଶି ଯାଇତି ଗାତରେ ।
 କବି ପଡ଼େବୁ ବାହାର ଭରି ରୁମାଲ୍
 ପୋଛି ପକାଇତି ଲୁହ
 ଏବଂ ଅତିକାୟ ଅନ୍ୟାୟ ଆଗରେ
 ନିଜର ରୁମାଲକୁ ପତାକା କରି ଉଡ଼ାଇତି
 ପଥରେଧ କରି ଅନ୍ୟାୟର
 ସେ କହୁଛି—ତପାବ୍ ହୁଅ
 ମୁଁ ଆସିତି.....
 ମୁଁ ଆସିତି ନୂତନ ନ୍ୟାୟର ଅଗ୍ରଦୂତ ।
 ଘଟଣା ଦିନ
 ଶିବିରକୁ ଫେରି
 ବହୁତ ବହୁତ ହସିଥିବ ଅନ୍ୟାୟ,
 କାରଣ, କୌଣସି ବିଦ୍ରୋହରେ
 ଏପରି ଅଳବ ଗରିବ
 ସେ ରେଟି ନ ଥିଲା ।

* ସ୍ୱର୍ଗତଃ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ନିବେଦିତ
 * ସମାବେଶ-୧୯୮୮ରେ ପ୍ରକାଶିତ

ନେଲ୍‌ସନ୍ ମଣ୍ଡେଲ୍

ଜଗନ୍ନାଥ ଭିତରେ ଅଛି
ଜଗନ୍ନାଥ ବାହାରେ ଅଛି

ଆଉ

ଅଛି ଏକ ବନ୍ଦୀଶାଳାରେ
ଯାହା ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ
ତା' ନିଜ ଲୋକକୁ ଅନୁମତି ନାହିଁ ।

ଆଜି

ମୁଁ ଜଗନ୍ନାଥ ଭିତରେ
ନେଲ୍‌ସନ୍ ମଣ୍ଡେଲ୍‌ଙ୍କୁ ଦେଖୁଛି,
ନେଲ୍‌ସନ୍ ମଣ୍ଡେଲ୍ ଭିତରେ
ଦେଖୁଛି ଜଗନ୍ନାଥ ।

ଦୁହିଙ୍କର ଜନ୍ମ
ବୃଷକାୟପଲ୍ଲୀର ଅନ୍ଧାରରେ
ଦୁହିଙ୍କ ଛାତିରେ ଦୁଃଖୀ ମଣିଷ ।

ଦୁହେଁ କବୁଣୀରେ ଚରଳ
କାବୁଣୀରେ କାଷ୍ଠ
ଦୁହେଁ ସମତାର ସନ୍ଦେଶ ।

ଅଧାତୋଳା ଘର ପରି
ଅଧା ହୋଇଥିବା ସଂଗ୍ରାମ ପରି

ଦୁହିଙ୍କର ଅ-ବୃଦ୍ଧ ଚେହେରା
ମୁଁ ଦେଖୁଛି ।

ଅଲିଭ ମଶାଲ ପରି ଆଜି
ଜଳୁଛି ତ ଜଳୁଛି

ଯାହାର ବୀପ୍ରିରେ
ଯୁଗେ ଯୁଗେ କାଗ
ହୋଇ ଯାଇଛି ମହିର

* ରଚନା ୧୨ । ୧ । ୮୯ ଭୁବନେଶ୍ୱର

* ପୁରୀଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଜୀବୀୟ ସର୍ବଭାଷା କବିସମ୍ମେଳନ ଜାନୁୟାରୀ
୮୯ରେ ପଠିତ ।

ନିରସ୍ତ୍ର ସମୟ

(ଶ୍ରୀ ନେଲ୍‌ସନ୍ ମଣ୍ଡେଲଙ୍କ କବି ଜୟତୀରେ ନିବେଦିତ)

ସମୟ କେଲ୍ ଭିତରେ
ଥିଲେ ବି ସେ ସମୟ ।
ସ୍ମୃତିବନ୍ଧ
ମୁଷିବନ୍ଧ
ସମୁଦ୍ର ପରି କୁଆରମୟ
ସଂଗୀତମୟ
ଅବିନୀତ ।

ମୁକ୍ତ ଜୀବନର ଗୀତ
ଯେ ଗାଇ ଲୁଲିଛି ଆଜନ୍ମରୁ
ଆଜି ସେ କୁଳ
ଅବନତ
ହେବ କିପରି !!

ଅନେକ ଥର ସମୟ
ନିରସ୍ତ୍ର ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ
ଅସ୍ତ ମାଗି ନାହିଁ କାହାକୁ
ଖୋଜି ନାହିଁ କାହାର ଦୟା ।

ଅବଳ
ଅବଳ

ଦଧୀତି ପରି ମଗ୍ନ ରହିଛି ଚପସ୍ୟାରେ ।

ନିଜେ ଅସ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି

ପରିଶେଷରେ ।

ହେ ବନ୍ଦୀ, ହେ ନିରସ୍ତ ସମୟ !

ସସ୍ତ ସାଗରର ଉଦ୍‌ବେଳନ

ଶୁଣିପାରୁଚ !

ଶୁଣି ପାରୁଚ କି

ତୁମର କ୍ଷୟ କ୍ଷୟ କାର !

ନିରସ୍ତ ହେଲେ ବି

କୋଟି ଆଖିର ଦୀପ୍ତି ତୁମେ

କୋଟି ଜଣର ମୁକ୍ତ ସ୍ୱୋଗାନ୍

କୋଟି ସଂଗ୍ରାମର ଦୁହୁରି

କୋଟି ଧମନୀର ରକ୍ତ ।

ମେଦିନୀ ଅକାଶ ପାହାଡ଼ ବଣ

ସେଇ ସଶସ୍ତ୍ର ପଲ୍ଲଟଣ

ସଜ୍ଜିତ । ନୀରବ ମିଶାଇଲୁବୁଦ୍ଧ

ଧମକ ଦିଅନ୍ତି ଅବିରତ

ନେବାକୁ ନିରସ୍ତ ସମୟର ପ୍ରାଣ ।

କିନ୍ତୁ କୁଆଡ଼ୁ ଜାଣିବେ ଅସ୍ତ

ନିରସ୍ତର ନ ଥାଏ ଦେହ

ସେ କେବଳ ଅପୂରତ ଉଷାହରେ

ଜଳୁଥିବା ବନ୍ଧି ପରି ଅମର

ଜନ୍ମ-ହୀନ

ମୃତ୍ୟୁ-ହୀନ ଜୀବନ ॥

କୃଷ୍ଣସୂର୍ଯ୍ୟ

(ଶ୍ରୀମତୀ ମଣେଇଙ୍କୁ)

ବସ୍ତ୍ର ମନେକରି ପିନ୍ଧିବା ପରେ ଅଗ୍ନି-ଶିଖା
ଆଉ ନିଜର ଜୀବନ କହିଲେ କିଛି ନ ଥାଏ,
ଥାଏ କେବଳ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ଗୁଣ
କୋଟି କୋଟି ଋତୁ ବିନ୍ଦୁ;

ନିଜର ଉପନା କହିଲେ କିଛି ନ ଥାଏ—
ଥାଏ କେବଳ କୋଟିଏ ଧାରରେ
ନିଜକୁ ଯୋଗ କରିବାର ଆବେଶ,

ନିଜର ଦୁଃଖ କହିଲେ କିଛି ନ ଥାଏ
ଥାଏ କେବଳ ଜେଇକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପରେ ପ୍ରଶ୍ନ,
ଜେଇକୁ ତୁମ୍ଭର ପରେ ତୁମ୍ଭର
ଜେଇର ବେଳରେ ଫୁଲମାଳ ଦେଇ,
ଲେଉଟକରେ ଧୋଇଦେବା ପାଇଁ ସ୍ନାତୀର
ଯିଏ ପଟିଶ ବର୍ଷ ଧରି ଅର୍ଘ୍ୟରେ ରଖିଛି ଅଗ୍ନି-ଦେବ
ଯାହାର ନିଜ ନାମ ନେଇଥିବ ମଣେଇ ।

ସେ କେବଳ ତୁମର ସ୍ବାମୀ ନୁହେଁ କୃଷ୍ଣ-କେଶା !
ସମସ୍ତ କୃଷ୍ଣାର ଆରାଧ୍ୟ,
ସେଥିପାଇଁ ତୁମେ ଫେରାଇ ନେଇଛ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦାବି

ଅଭିମାନରେ ନୁହେଁ

ବୃଷ୍ଟ-ନିଃଶ୍ଵାସର ସନ୍ମାନରେ ।

ତୁମ ଗର୍ବନା ଆଗରେ

ନଡ଼ ହୁଏ ପଦ୍ମନୀଳର ମଥା ।

ସଗ୍ରାମର ଇନ୍ଦ୍ରରେ ଲେଖା

ତୁମ ଦାମ୍ଭତ୍ୟର କଥା

ଯିଏ ପଦ୍ମେ-ସିଏ ଜାଣେ

କିପରି କଥା ଶେପରେ ଶୋଇ ଶୋଇ

ତୁମେ ଦେଇ ଗୁଲିତ ନୁଆ ଜୀବନର ବାର୍ତ୍ତା ।

ଆଜି ନ ହେଲେ ବି

ଇତିହାସ ଦିନେ ତୁମ ନିକଟକୁ ଆସିବ

ଅଗ୍ନି-କଣା ମାଗିବାକୁ,

ପୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ନିଜର ପୃଷ୍ଠାକୁ

ବିପକ୍ଷତାର କାହାଣୀ, ସମ୍ରାଟର ଛବି,

ଓ ବେପାରୀଙ୍କ ପତାକା ।

ଇତିହାସ ଦିନେ ତୁମଠୁ ଅଗ୍ନି ନେଇ

ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେବ

ଆପଣାର ଏପିଜିରେ ।

ତୁମେ କଣ ନାରୀ ?

ନା, ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୋର-ସୌଧ ଆଗରେ

ଏକ ଉନ୍ନତ ମହାନ କଳା-ପତାକା

ରୂପେ ଦେଖୁଛି ।

ଦୀର୍ଘାୟୁ ହେଉ ତୁମର ବିଦ୍ରୋହ ।

ତୁମକୁ ପ୍ରଣାମ କରି

ଏ କଲମ ସାର୍ଥକ ହେଉ ।

ଦିନେ କାରଗ୍ରହ ନିଜେ କରୁବ ବିଦ୍ରୋହ

ତାଙ୍କମାନେ ଆପେ ଫିଟିଯିବେ,

ନିଜେ ନିଜେ ଅବନତ ହେବେ ଅସମାନେ
ପଦାବୁ ଅସିବ ମହାନ ଜ୍ୟୋତି
ତୁମର ସ୍ବପ୍ନ, ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାର ପାଣ
ମଣିଷ ହାତରେ ତିଆରି ବୁଦ୍ଧ-ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଯା'ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଇଶ୍ଟ ଏକ ଏକ ନିଶାଣ ॥

ମାତ୍ର ପନ୍ଦରଟି ଦିନ ଭିତରେ
 ଦାକ୍ଷି ବଢ଼ିଯିବ ।
 ସେତିକି ସମୟ ଭିତରେ
 ଦକ୍ଷି ସିଲଭନରୀଦେଇ ପାରିବ
 ଆପାଦନାଚିତ ଗୈରିକ ପୋଷାକ ।
 ଆଉ କଣ ଦରକାର ?
 ତା' ପରେ ଅତି ସହଜରେ ତୁମେ ନିଜକୁ
 ଉତ୍ତରୀୟ ଦୂତ ବୋଲି କହିପାରିବ ।
 ଏପରିକି ତୁମେ ନିଜକୁ
 ସୟ* ଉତ୍ତରୀୟ ବୋଲି କହିପାର ।
 କେହି ଜଣେ ବି ଆପଣା କରିବେ ନି ।
 କିନ୍ତୁ, ଖବରଦାର
 କେବେ ବି ପ୍ରସ୍ତର କରିବନି
 ଯେ ତୁମେ ସେଇ ବର୍ଣ୍ଣିଷ,
 ସେଇ ଯାଶୁ
 ବା ସେଇ ଗୋପବନ୍ଧୁ ।
 ସେପରି କହିଲେ
 ସେକେ ତୁମର ଦାକ୍ଷି ଉପାଡ଼ି
 ଉତ୍ତରୀୟ ଛଡ଼ାଇ ଦେବେ ।

ଯଦି ରାଜ୍ୟ ମାଗିଥା'ନ୍ତେ କବି

ମାତ୍ର ହାତୁଟିଏ ଶରଧା ବାଣି
ମାଗିଲେ ବୋଲି
କବି*କ ଇପରେ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲ
ହଜାର ହଜାର ଶୁଭେଚ୍ଛା ।

ଖୁସି ହେଲେ ଭକ୍ତମାନେ ।

ପଞ୍ଚାଏ କହିଲେ—‘ଆହେ, କବିଟାର କି ଜ୍ଞାନ !
ରଜା ଶୁଣିଲ ମାତ୍ରେ କହିଲେ ‘ଧନ୍ୟ କବି !
ଧନ୍ୟ ତୁମର ବୁଦ୍ଧି ।’

କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ଯଦି ରାଜ୍ୟଟାଏ ମାଗିଥାତେ କବି
ଏବଂ ତା’ ଯଦି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଆନ୍ତା
ତେବେ ଆଶଂକାରେ ଅସ୍ଥିର
ହୋଇ ଇଠି ଆ’ତେ ରଜା,
ଭକ୍ତମାନେ ଡୋପ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥାତେ
‘କବିଟା ଆମର ମାନ—ମହତ ସାମିଦେଇ’ ।
ପଞ୍ଚାମାନେ ଇବିଥାତେ —
“ଆହା, କି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗରେ କବିଟାକୁ
ଦର୍ଶନ କରାଇ ଦେଇଥିଲୁ ‘ହୋ’ ”
ଏପରିକି ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କହୁଥିବା ଲୋକ ବି
ବି-ପଦ ଗାଦି ନ ଦେଇ ଛାଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତା ।

କବିଂକ ପଡ଼ୋଶୀ ବଞ୍ଚିବାଇମାନେ
ମେଳି କରି ଜଣାଇଥାନ୍ତେ—‘ନା ନା
ଏ କବିତାକୁ ଶିଳ୍ପି ହେଲେ ନ ମିଳୁ ।’

ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ଵରରେ କହିଥାନ୍ତେ—
ଏ କବି କବି-ବୁଦ୍ଧର ବଳଂକ
ସଂସ୍କୃତିର ମୁଣ୍ଡ ଖାଇଛି
ତାକୁ ଅନ୍ତର କରଯାଇ ... ଏ ଗର୍ବ୍ୟରୁ ।
କବିକୁ ଦିଆଯାଇ ବୁଦ୍ଧନ
ଅଶାନ୍ତି

ଯଦି ଭବିଷ୍ୟ ମନେ କରଯାଏ
ତେବେ କବିଂକୁ ଦିଆଯାଇପାରେ
ରଥ ଚକ ଚକେ ଏକ ମହାପ୍ରୟାଣ

ଏବଂ ସ୍ଵର୍ଗବାସ ପାଇଁ
ଏକ କୃତନୈତିକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ।

ଦଳଂବଳ ଧରି ହସ ହସ ରଜା
ସାକ୍ଷାତ୍‌କାରରେ ପଚାରିଥାନ୍ତେ କବିଂକୁ
—ହେ କବି ! ଗର୍ବ୍ୟ ତୁମର କଣ୍ଠ ହେବ ?
କହିବ ତ ତୁମ କାନ ପାଇଁ ବୁଝଇ
ଶିର ପାଇଁ ଶିରପା
କାଂଧ ପାଇଁ ଚାନ୍ଦର
ଦେବାର ଆଦେଶ ଦେବି ।

ତୁମେ ମାଗିପାର
ମୋ ସହିତ ଥରେ ଲେଜନ
କହିବ ତ, ତୁମ ଥାଙ୍ଗାରେ ଗଣୀ
ସହସ୍ରରେ ପରଶିଦେବେ ଅନ୍ନ
ମାଗିପାର ଗୋଟାଏ
ମୋଟା ଅଂକର ପୁରସ୍କାର ।

ତୁମକୁ କେଉଁ ମଠର
 ମହତ ପଦ ଦେବାରେ
 ମୋର ନାହିଁ ଆପଣି
 କିନ୍ତୁ, କଣ୍ଠ କରିବ ନେଇ ଉଦ୍ୟ ?
 କଣ୍ଠ ହେବ ତୁମର
 ଏବେ ସଂପର୍କି ?

ଉଦା କହିବା ପରେ ବି ଯଦି
 ତଥାପି ଉଦ୍ୟ ମାଗିଥାନ୍ତେ କବି ସେଦିନ
 ତେବେ ବିଚର କବିର ଶବ୍ଦ
 ଆଉ ମିଳି ନ ଥାନ୍ତା ପର ଦିନ ।

ଆରମ୍ଭ କଣାଯାଇଥିଲା ଯେ
ମାଇକ୍ ପାଖରେ ଡାହାଁ ଡାହାଁ ହୋଇ କହୁଥିବା ସ୍ୱେଚ୍ଛା
କଣେ ହତବେଶୀ । ଠେକୁଆ ଖାଇବାକୁ
କୌଣସି ସିଂହର ଏ ନୂଆ ଫିକର । କାରଣ...

ମଞ୍ଚରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ମାତ୍ରେ ପକେଟ୍‌ରୁ ଅଇନା କାଢ଼ି
ସେ ବାରମ୍ବାର ନିଜ ମୁହଁ ଦେଖିବ ।
ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ।

‘ଲୋକ’ ଲୋକ’ ‘ଶୋକ’
‘ଶୋଷଣ’, ‘ପେଷଣ’, ‘କଷଣ’
ଆଦି କେତେକ ଶବ୍ଦ ମୁଖର କରିଥିଲା ସେ ।
ନିଜ ଜମିର ନକ୍ସା ଓ ମାଲିକାନାର ଲଢ଼ିହାସ
ମନେ ପକାଇ ସେ ଜାଣୁଥିଲା ଯେ
ତା’ର ଆଉରି ଅନେକ ଶବ୍ଦ ମୁଖର କରିବାକୁ ହେବ ।

ଭଲମାନେ ! ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ସେ ଆମରିଠାକୁ
ଶିଖି ନେଲା, ଆମରି ବିରୁଦ୍ଧରେ
ପ୍ରୟୋଗ କରିବ ବୋଲି ।

ମୋ ଆଖିରେ ଚିର
ଧର ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ସେ ।

ତାର ନୀଳ ଭ୍ରମର ପରି ଚାହିଁ ଭିତରେ
ଗଳେଇ ଉଠୁଥିଲା ସାଜାହାନ୍, ହେବାର ଅଭିଳାଷ ।
ତା'ର ପଞ୍ଜାବୀ ପୋଷାକ ତଳେ
ଛୁଟି ଉଠିଥିଲା ଗୋଟାଏ ହିଂସ୍ର ଗଜାର ଛାତି
ତୁମ ପାଇଁ ନୁହେଁ କେବଳ ପାର ପାଇବାର ଇଚ୍ଛାରେ
ମୁଣ୍ଡରେ ତେଲ ଲଗାଇ ନ ଥିଲା ସେ ।

ଯେଉଁ ହାତ ଶୁବୁକ ଧରିବାକୁ ଉଲ୍ଲସାଏ
ସେଇ ହାତ ତେଜି ଧରିବ ମୁଲିଆଙ୍କ ପାଇଁ ଝଣା—
ଏମିତି ବିଶ୍ୱାସ କରି ତୁମେ ଭୁଲ କରିବ ଲଭମାନେ !
ଭୁଝି ପାରିଲ ନାହିଁ, ଇତିହାସରେ ନିଜ ନାମଟାକୁ
ଦୟାବରଙ୍କ ଚାଲିକାରେ ରଖିବାପାଇଁ କେବଳ
ସେ ବୀରମାର ବହୁଥିଲା: ମୁଁ ନେବି ମୁଲିଆଙ୍କର
ଦୁଃଖ, ମୁଁ ନେବି ଶୁଷାର ଦୁଃଖ, ମୁଁ ନେବି
ଜରତର ଦୁଃଖ । ସେତେବେଳେ
ତା'ର ଏଇ ମୁଁ—କାରତାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲନି ଦେହି ।

ଆଜି ସେ ତୁମରି ଦୁଃଖମାନଙ୍କୁ
ତମାଖୁ ପାଇପରେ ଧୂଆଁ କରୁଛି ।
ତୁମେ ସବୁ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରେ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିବା
ଅଧିକାରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ଚିଡ଼ି ଯାଇଛି ।

ତୁମେ ହାରିଯାଇଛ ତ ମୁଲିଆମାନେ !
ଏବେ ଉଡ଼ାଜାହାଜର କେଇ ବିଦେଶିନୀ ହୋଷେଇକୁ
ସେ ଯେତେ କାହାଣୀ ଶୁଣାଇଛି
ତହିଁର କୌଣସିଟା ତୁମ ଦୁଃଖ ବିଷୟରେ ନୁହେଁ ।
ତା'ର ନିସ୍ତକ ସ୍ୱପ୍ନ ଭିତରେ ତୁମର ମୁହଁ
ଦେଖିବା ଭଳି ବାସ୍ତବିକ ହୋଇନାହିଁ ସେ ।

ତୁମରି ଦାଦି ଜଣାଇବା ଲାଗି ତୁମେ ତା'କୁ
ଫୁଲ-ଚନ୍ଦନ ଦେଇ ବାଟ-ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେଇ ପଠାଇଥିଲ ନା !

ସେଇ ସୁଯୋଗରେ ସେ ତୁମର କିଆରି ଦଖଲ ନେବା ଲାଗି
 ପାନ ବଦଳରେ ସୈନିକ, ଗୁଆ ବଦଳରେ ଗୁଳି
 ପଠାଇ ଦେଇଛି । ତୁମର ଶୋଷଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
 ସର୍ବ-ନୂତନ ଯୋଜନା ଲାଗି ଦରବାର ତାକୁ ପାଖ ଦେବ ।
 ତା' ଜମିର ନକ୍ସାରେ ଟିକିଏ ବି ଅଦଳ ବଦଳ ହେବନି
 ତା' କୋଠା ସାମ୍ନାରେ ଗୋଟାଏ ବି କଜା-ପତାକା ଭଢ଼ିବନି ॥

ଅମାନ୍ୟ

ବାପା କହିଲେ ଶୁଣିବିନି
କି ମା' କହିଲେ ମାନିବିନି ।
ଗୁରୁଙ୍କ କଥା କିଏ ପଞ୍ଜରେ !
ବୁଝିପାରିଲିଣି ଏବେ
ତାଙ୍କ ଭଲପିଲା ମାନେ ।

ତାଙ୍କରି ଭଲପିଲାମାନେ ତ
ପାଖନ୍ତି । ମୋ'ର କିଏ ଏତେ
ବୁଝି ବୁଝି ପାଣି ପିଇବ ହୋ ।

ଯେଉଁ ଭଦର-ଲୋକମାନେ
କହୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ଖରପ
ମୁଁ ଅପଦାର୍ଥ, ମୁଁ ଅଯୋଗ୍ୟ
ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ-ଥୁ ।

କାହିଁକି ସେମାନେ କହିବେ ?
ମୁଁ ତାଙ୍କର ଖାଏ ନା ଧାରେ !
ଯଦି ତାଙ୍କର ଅଛି ବକିବା ଅଧିକାର
ମୋନ ବି ଅଛି-‘ଥୁ’ ପକେଇବା ଅଧିକାର
ସେମାନେ କେଉଁଠୁ ଆଇଲେ କି ?
ମୁଁ ତ ଭାସିଆସିନି
କି ଟେଣ୍ଡ ଟ୍ୟୁବ୍‌ରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇନି

ଏ ଋଷ୍ଟାରେ ମୋର ଭଗ ଅଛି ।
 ଏ ମାଟିରେ ମୋର ଭଗ ଅଛି ।
 ଏ ସିରସ୍ତାରେ ମୋର ଭଗ ଅଛି ।
 ଏ ଆଇନ୍ରେ ମୋର ଭଗ ଅଛି ।
 ମୋ ଭଗ ମୋତେ ଅଇବତ୍ ମିଳିବ ।
 ନ ମିଳିଲେ ସବୁ ଗାଡ଼ିବୁ
 ଢେର ମାରିବି ।
 ସବୁ ସେକ୍ସମାନକୁ ଡାକିବି—
 ସେମାନେ ଋଷ୍ଟାରେ ଠିଆହେବେ
 ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ନିଜ କୋଠାରେ ବସି
 କାମନା କରୁଛନ୍ତି ମୋର ମୃତ୍ୟୁ
 ତାକୁ ମୁହଁବାଦ୍;
 ଯେଉଁମାନେ ମୋ ମାଟିକୁ
 କରିନେଉଛନ୍ତି ନିଜ ନିଜର ସମ୍ପଦ
 ତାକୁ ମୁହଁବାଦ୍ ।
 ଋଷ୍ଟାରେ ବୁଲି ବୁଲି କହିବି
 ବାପ-ମା'ଙ୍କ ଭଲପୁଅଗୁଡ଼ାକ ସଇତାନ୍,
 ଗୁରୁଙ୍କ ଭରମ ଶୁଣ ସବୁ ସଇତାନ୍,
 ମୁଁ କାହା କଥା ଶୁଣିବିନି ।
 ମୁଁ କାହା ବୋଲମାନିବିନି ॥

ହାତକୁ ମୁଁ କରବାର ବେଳ

ଆଉ ଆଜୁଳି ଶ୍ଵେତମିଳେ
ଚଳିବ ନାହିଁରେ ବାବୁ
ଏଥର କିଛି କରିବାକୁ ହେବ

ନିଆଁକୁ ନ ଡରି
ଦିଆଯିଲି ଜାଳିବାକୁ ହେବ
ଇ୍ୟାମ୍ ଇଗାଇବାକୁ ହେବ ।

ମା'କୁ ଶୁଦ୍ଧ ମାରିବାର ଅଭ୍ୟାସ
ଭଲ୍ ସହିତ ବଲ୍ ଖେଳିବାର ସଭଳ
ଏବେ ଛାଡ଼ି ଦେରେ ବାବୁ
ଛାତି ଚଉଡ଼ା, ବାହୁ ଶୁଭ୍ର
ଗୋଡ଼ ଭଣ୍ଡା ଟାଣ କରିନେ ।

ଏବେ ଦେଖ୍,
ତୁ ଚାଉଁଆ ଟେକି ପାରୁଛୁ କି ନାହିଁ
ବାସ ପରି ରଜିପାରୁଛୁ କି ନାହିଁ
ତୋତେ ତ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ ।

ପଥର ଡାକିବା ଶିଖିନେ
ଦିନେ ତୋତେ ପାହାଡ଼ ଟାଳିବାକୁ ହେବ ।
କାଳକୁ ବିଧା ମାରୁଥା ପ୍ରତିଦିନ
ଦିନେ ତୋତେ ପାଚେରୀ ଉଠିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଯା

ଯେତେ ଚକ୍ର ପାରୁ ପରୁ ଶିଖିନେ

କାହିଁକି କାନ୍ଦରେ ବିଷି ପଡ଼ିଗଲାଣି

କାହିଁକି ଗୋଇଁ ପାଟିଗଲାଣି ତୋ' ବାପା

କାହିଁକି ସ୍ତନ୍ୟ ହେଉନି ତୋ' ମାଆର

ଅବୟବରେ ଧକେଇଲାଣି ସେ କାହିଁକି ?

ଆଜି ତ ପରୁଗିବାର ବେଳ, ଆଜି ତ

ଦାବି କରିବାର ବେଳରେ ବାବୁ

ଆଜୁଳି ଶ୍ଵେତମିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ !

ଜାଣି ପାରିବୁନି କେତେବେଳେ ଆସିଯିବେ କେଉଁ ଉଦ୍‌ଭେକ

ନୋତେ ମିଠେଇ ଯାଚି ଡାକିନେବେ

କହିବେ-ଆ, ଦେଖିବୁ ଆଲୋକ

ଯିବୁ ନାହିଁରେ ବାବୁ ଯିବୁ ନାହିଁ

ଯାହାର ବିବେକ ନ ଥାଏ ତାକୁ ହିଁ ତ କୁହାଯାଏ ଉଦ୍‌ଭେକ

ବିଷ-ଭର ମିଠେଇ ଧରି

ଚକାସନରେ ବସି ଦାଡ଼ି ହଳଇ ହଳଇ ହସୁଥିବା

କୁର ଲୋକଟିକୁ ତ

କୁହାଯାଏ ଆଲୋକ !

ଆସନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକ କି ପୋଷା ଚଢ଼େଇ

ଆସନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଆଶୁୟା, ଖବରଦାର କେବେ ବି

ଦେବୁନି ତୋର ବୁଢ଼ା ଆଜୁଠି ।

ତଥାପି ଯଦି ଦେଉ ନିକର ଆଜୁଠି

ଜାଣିଥା ହଜିଲା ବୋଲି ତୋର ମୁଣ୍ଡ

ଦିନେ ତୁ ବି ଯୋ' ପରି ଗୋଛାଏ ହାଡ଼ଧରି ବୁଲିବୁ

ତୋ' ସ୍ତାନ ବି ସ୍ତନ୍ୟ ହେବନି

କୁକୁର ଓ ଚଢ଼େଇଙ୍କ ମେଳରେ

ତୋତେ ବି ପଞ୍ଚ-ଡାଉକା ହୋଟେଲର-ପକ୍ଷପଟରେ

ଅଇଁଠା ଗଦାହେବାର ସମୟକୁ ଜଗି
ଆଜୁଛି ଶ୍ରେତମି ଶ୍ରେତମି
ବସିବାକୁ ହେବ—।

ଆଜି ଆଜୁଛି ଶ୍ରେତମିବାର ବେଳ ନୁହେଁରେ ବାବୁ
ଆଜି ଦାବି କରିବାର ବେଳ
ନିଜ ହାତକୁ ମୁଠା କରିବାର ବେଳ ।

ଭେଟ୍‌ବାକ୍ସ

ଯଦି ମନରେ ସାହସ ଅଛି

ଭାଇ

ମୁଁ ତୁମକୁ ଭେଟ୍ ବାକ୍ସ

ଦେଖାଇ ଦେବି ।

ମାତ୍ର ଦିନକ ଲାଗି

କଷ୍ଟା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି

ଗୋଡ଼ ନଂଗଜା ଗାଉଁଲି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିଏ

ଠିଆହେବା ପରି ବଖରାଟିଏ ।

ବଖରା ଭିତରେ ଟେବୁଲ୍ ।

ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ମାତ୍ର ଦିନକ ଲାଗି

ମେଘାବୃତ ଜହ୍ନ ଭାଙ୍ଗି କଳୁଥାଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଘର ମଝିରେ

ଆଉ ଏକ ଟେବୁଲ୍

ତା' ଉପରେ ଆଁ-କରି

ହାଟ ମଝିରେ ଜଡ଼ି-ବୁଟି ବିକୃଥିବା

ବୁଢ଼ା ଗୁଣିଆ ପରି

ଯିଏ ବସିଥାଏ

ସେଇ ତୁମର

ଭେଟ୍ ବାକ୍ସ ।

ତୁମେ କାଗଜଟି
 ବାକ୍ସକୁ ଖୋଲଦେବ ।
 ଆଉ ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ
 ଫେରିଆସି
 କବାଟ ଲଗାଇ ଦେବ ।
 କାହାକୁ କହିବନି
 କେଉଁ ଚିହ୍ନରେ ମୋହର ମାରିବ ।
 ଭେଟ ବାକ୍ସ ଯାହା ନାଁ କହିବ
 ତୁମେ ତାକୁ ହିଁ ଭେଟ ଦେଇଥିଲ ।
 ସେଇ ନାଁ ଟି ଟିପିରଖିବ,
 ପିଛକୁ ମୁଖସ କରାଇବ,
 ମଝିରେ ମଝିରେ ପ୍ରଶ୍ନକରି ବୁଝୁଥିବ
 ପିଲାଏ ମନେ ରଖିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ।

ସାଦା ଇଚ୍ଛା

ଏକା ଏକା
ବୋକା ବୋକା

ଛଗେ ବୋଲି
ମନ ଖୋଲି
କହିଥିଲି—ହେ ଭଲ !
ଭଲ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ
କେଉଁଠିକି ହେଲେ ଯିବା
ଥରେ ସମୁଦ୍ର ଦେଖି ଆସିବା ।

ନ ହେଲା ନାହିଁ ଦୂରକୁ
ଗୋପାଳପୁରକୁ
ଫୁାସରେ ଝୁ'
ବ୍ୟାଗ୍ରେ ଫା'
ଧରି
ଭଲୁନ ଯିବା ପୁରୀ ।

ସାଗରକେଳାରେ ବସି
ଦେଖିବା ପିଲଙ୍କ ଖୁସି,
ଲହଡ଼ି ସଙ୍ଗେ ଖେଳ,
ଜଣା ପଡ଼ିବନି ବେଳ ।

କେତେ ଆଉ ଅମଳ କାମ

କରୁଥିବା ?

ଗଣି ଗଣି ମରୁଥିବା ।

ସବୁ ପାଇଲୁ,

ଏକା ଖାଇଲୁ ।

ତାରିଖ, ନମର, ଅର୍ଦ୍ଧ,

ହାକିମଙ୍କ ମର୍ଦ୍ଦି

ଲେଖା ଏକପାଖିଆ

ମଝିରେ ମଝିରେ ପାନଖିଆ ।

ଅଧା ମାନବ

ଅଧା ଯବ

କଲଣି ଆମକୁ ଅମଳତର ।

ରୁଇ ଟିକେ ନିଃଶ୍ୱାସ ନେବା

ସମୁଦ୍ର ଦେଖି ଆସିବା ।

ସାଧୀନତା

ଅନେକ ବାଜେ କଥା ଭିତରୁ
ଗୋଟାଏ । ବଂଚିବାର ନୁହେଁ
ଗୋଟାଏ ଭବିବାର ଶୈଳୀ ।

କଣ୍ଟା ଆଲୁଅ କରି ପକାଇବ
ତୁମେ ସାଧୀନତା ପାଇଲେ ?
ଯେଉଁଦିନ ଚିକିଏ ବୁଲୁବୁଲି
ପାଇଁ ସଞ୍ଜପରେ ପଦାକୁ ବାହାରିବ
ସେଇଦିନ ତୁମକୁ କାରୁ କରିନେବେ ଚତୁରୁ ଜ ।
କେତେ ସମୟ ତୁମେ ଦି-ହାତ ଦି-ଗୋଡ଼ ଛାଟିବ ?

ବଜେ ଝିମେଇ ପଡ଼ିବନି !
ତୁମର ସାଧୀନତାକୁ କୁତୁକୁ କରି ଜିଣିବ ଭକ୍ତି
ଚତୁର୍ପଦ ଫେରିଯିବେ ।
ଚେତା ପାଇବା ମାତ୍ରେ ତୁମେ କାହିଁ ପକାଇବ ।
ଆଂଠୁ ସଜାଡ଼ି ଯୁଆଡ଼େ ଯିବ ପାଇବ—
ଆଃ ଆଃ ; ରୁ ରୁ
ଥାନା ଭିତରେ ପଶିଲେ—ଖାକୀ ରଂଗର ସନ୍ଦେହନା
ତୁମେ ଆଉଥରେ କାହିଁବ ସେଠି ।

ତା' ପରେ ତାହାର ମାଉନା । ପରେ ପରେ
କଳା ଧଳାକ ଜବାବ ଦୁଆର ।
ରଥ ବାହାରିବା ଦିନ
ତୁମକୁ ତୃତୀୟ ଥର କାନ୍ଦିବାକୁ ପଡ଼ିବ ॥

ସ୍ୱପ୍ନ କିଛି 'ଗଛ', 'ଫୁଲ', 'ନଈ', 'ତାର',
 'ହାଟ', 'ଜେନ୍' ବା 'ଟ୍ରେନ୍' ଯାରି ନୁହେଁ
 ଯେ ପାହାର ଆଖି ଅଛି
 ସେ ଦେଖିପାରିବ ! ଯଦିଓ.....
 ସ୍ୱପ୍ନରେ ବି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ସେଇ ସବୁ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଏକ ନିରୁଦ୍ଧ ଘର ଭିତରେ
 ଯେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ଦରଶୁଖିଲ ଗାମୁଛା,
 ଗୋଟାଏ କାଗଜକଟା ଛୁରୀ, ଦୁଇଟା ପୋଷକାର୍ତ୍ତ
 ପାଲେ ଲେମ୍ବୁ ଛତ୍ର ଆଉ ଅଧିକ କିଛି
 ଭଲେଖଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ ନ ଥାଏ ସେଠାରେ ବି
 ଦେଖିହୁଏ ଯୋଜନ ଦୂରର ଶ୍ୟାମଳ ନଈତୁଠ
 ପାହାଡ଼ୀ ଝରଣା କୁକର ନିଛାଟିଆ ବଙ୍ଗଳା,
 ମାୟାଜାଲ ହାଉସ ଯାଉଥିବା କେଉଁ ବେଗଗାମୀ ଟ୍ରେନରେ
 ଶାପ-ଗ୍ରନ୍ଥା ଦେବୀ ପରି ବସିଥିବା ରୂପସୀର ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ଆଖି

କହି ହୁଏ ଅକୁହା ବାକ୍ୟ
 ଭେଗ କରିହୁଏ କେତେ ହଜିଲ ସଂପର୍କ ।
 ଖରବେଳେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲଟକି ରହେ ସଂଜ-ଦୀପ,
 ସବୁ ଆଞ୍ଜଳକୁ ଆଡ଼େଇ
 କାନ ଶୁଣେ ଦୂର ଦେଖ, ଦୂର ସମୟର
 କାଟ-ଝମଝମ ଭାବ;

ନିରୁତା ଅନ୍ଧାରରେ ଦିଶେ
ମେଘ କୋଳରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପରି ସ୍ତେମିକାର ଦେହ
ଛନ୍ଦ ଆଲୁଅରେ ଦିଶେ
ଗ୍ରାମ୍ୟ କିଶୋରୀର ମେତେ ଲୁପ୍ତ ଖରବେଳ,
ବାଉଣି ଶୁଷ୍କ ଚକର ଭର ନଇକଳ
ପରିତ୍ୟକ୍ତ ସିଗାରେଟ୍ ଖୋଜ,
ଫୁରୁ ଫୁରୁ ବାଜ ।

ଅବଶ୍ୟ, ସ୍ୱପ୍ନ ହିଁ ଭରିଦିଏ ସଂପ୍ରତିକ
ଅତୀତର ସମସ୍ୟାରେ, ଦୁଃଖରେ
ଏମିତି ଯେ ଭବି ଭବି ବୁଡ଼ିରହିବାକୁ ହୁଏ
ସମୟ-ଠିକଣା ଲୁପ୍ତ ମହାସାଗରରେ ।

ସମ୍ଭବତଃ ଭଲଥିବେ ସେଇମାନେ
ଯେଉଁମାନେ ନ ଜାଣନ୍ତି ସ୍ୱପ୍ନ କଣ ?
ଐତିହ୍ୟ ବା ବିପ୍ଳବ ବା ଲିପ୍-ସାର ଦୁଃଖରେ
ଗାଢ଼ି ନ ହୋଇ ସେମାନେ ଯୋଗସାଧିବା ଚାହନ୍ତି ।
କିନ୍ତୁ ସେପରି ଜୀବନ ଭଲଭାରିବ ନାହିଁ
ଆମପରି ଆଶାରେ ବଞ୍ଚିଥିବା
ଦୁଃଖୀ ଓ ଅଗଣ୍ୟ ଜନମାନଙ୍କୁ ॥

ଜୀବନ ଦେବାର ଆନନ୍ଦ

ଦିନେ, ଜୀବନ ଦେଇଦେବି ବୋଲି
କହିଥିଲି ।

ଜବାବ ଅନୁସାରେ କରିବାକୁ ଗଲି ଅର୍ପଣ
ସେଦିନ ମୋତେ ଫେରାଇ ଦେଇ ।
କହିଲ.....“ଦରକାର ନାହିଁ ।”

ମୋର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବନ ତୁମର ପସନ୍ଦ
ହେଲାନି ବୋଧହୁଏ !
ତୁମକୁ ଜୀବନ ଦେବାର ଆନନ୍ଦରୁ
ମୁଁ ହେଲି ବଞ୍ଚିତ ।

କେତେ ଯୁଗ ବିତିଯିବା ପରେ
ଆଜି ତୁମେ ମଗାଇ ପଠାଇଛ ମୋର ଜୀବନ ।
ଲେଖିଛ.....“ହେ କବି ! ଫେରିଆସ ।”
ତୁମର ଆହ୍ୱାନ ମୋତେ ଚଞ୍ଚଳ କରିଦେଇଛି;
ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି, ଅପମାନ ଭୁଲି ତୁମ ଆଗରେ
ପୁଣି ଥରେ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି ନତ-ମସ୍ତକ ହୋଇ ।
ଖୁସି ଲଗଇ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରୀୟତମା ! ବହୁତ ତେରୀ ହୋଇଗଲା
କେଉଁ ଜ୍ଞାତକ ନିକଟରେ କ’ଣ ଜୀବନ

ଏତେଦିନ ରହେ !!

ବିଶ୍ୱାସ କର, ମୁଁ ଆଉ ଢାବିତ ନାହିଁ

ଅନ୍ୟ ଠାକୁରାଣୀ ନିକଟରେ ବଳି ପଡ଼ି ସାରିବି !!

ଗୋଲ୍‌ପ ବୋମା

ଯେ କୌଣସି ଅଫିସ୍‌ରେ
ଗୁକିରି କରିବା ଭଳି କାନ୍ତି
ତୁମକୁ ଦିଏ ଗୋଲ୍‌ପ ।

କବରୀରେ ଗୋଲ୍‌ପ ଖୋଷି
ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ବସ୍‌କୁ ଉଠ
ସ୍ଥର ହିଁ ହୋଇଯାଏ ବସ୍‌ପଥ ।
କେବଳ ଆତ୍ମାଣ ପାଇଁ
ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରେ
ଦେବା ପାଇଁ ସିଗ୍‌ଟିଏ ଖାକି କଣ୍ଡକ୍‌ରେ ।
ମୁଁ ଜାଣେ, ଗୋଲ୍‌ପ ଏସବୁ କରେ,
ସେଥିପାଇଁ ତୁମେ ଗୋଲ୍‌ପକୁ

ଏତେ ଭଲ ପାଅ ।

କିନ୍ତୁ ଭବ ତ ଥରେ:
ଗୋଲ୍‌ପ କଣ୍ଠ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବ
ତୁମର ସମ୍ମାନ ? ବାଘ ପରି ସୌଦାନ୍,
ତୁମକୁ ଯେତେବେଳେ ଆକ୍ରମଣ କରିବ,
ସେତେବେଳେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଲ୍‌ପ ହିଁ
ଖସି ପଡ଼ିବ ତୁମର ଗର୍ଭରୁ ।

ଗୋଲପ କଣ୍ଠାରେ
ତୁମେ ସୌତାନ୍ର ଛାତିକୁ
ଯେତେଥର ଫୋଡ଼ିଲେ ବି
ସେ ହସୁଥିବ
ଏବଂ ହସି ହସି ହରଣ କରିବ ତୁମକୁ ।

ବରଂ, ଆଜିଠାରୁ ସ୍ବାର୍ଥୀନା କର ଗଛକୁ
ସେ ତାର ଡାଳରେ ଫୁଲ ନ ଫୁଟାଇ
ଫୁଟାଇ ଗୋଲପ ରଙ୍ଗର ବୋମା ।

ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଆଣି
ଗଲରେ ଖୋଷିବା ପରେ

ତୁମେ ଯେ କୌଣସି ସୌତାନ୍କୁ
ହେଉ ସେ କେଉଁ ମେନେଜର

ବା ଡିରେକ୍ଟର)

ହସି ହସି ଶୁଣାଇ ପାରିବ
କାମାର୍ତ୍ତ କାତକର ଉପାଖ୍ୟାନ ॥

ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନ ଆମେ

ତୁମେ ମୋତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛ
ଅଥବା, ମୁଁ ତୁମକୁ ?
ନା କେଉଁ ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନରେ
ଭସୁଛି ଆମେ ଦି-ଜଣ ?
ତୁମେ ଠିଆ ହୋଇଛ ନା ବସିଛ
ନା ଶୁଣି ଶୁଣି ଶୋଇଛ
ମୁଁ ତ ଉଠ-ବସ ହେଉଛି ।

ଯାହା ବା ହେଉ.....
ଯେଉଁ ଚକୋଲେଟ୍‌ଟି ତୁମେ ମୋତେ ଦେଇଛ
ତା' ଆଦୌ ମିଳେଇ ଯାଉନି
ସବୁ କିଛି ଲାଗୁଛି ମିଠା ମିଠା
ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁବାସ ଖେଳିଯାଉଛି ପବନରେ,
ସ୍ୱପ୍ନ ନୁହେଁ ବୋଲି କେମିତି କହିବି !

ବେଶା ହଲ୍ ଚଲ୍ ହୁଅନା ତୁମେ
ମାଟିରେ ଯଦି ଥାଏ ନ ହେଉଛି ପାଦ
ମୋର କାନ୍ଧରେ ଗଣ ।
ଭବ ବଦଳାଅନା, ଫିଁ ଫିଁ ହୁଅନା
ଭିଡ଼ିମୋଡ଼ି ହୁଅନା, କିମ୍ବା
ଚିଁ ଚିଁ ହୁଅନା ପକ୍ଷୀ ଶାବକ ପରି

ନିଜ ଆତ୍ମ କମ୍ କରିଦେବ

ଯୌତୁକର ପରିମାଣ !

ତୁମେ ତଥାପି ମୁଗ୍ଧ !

ତୁମର ସେଇ ହେଲମେଟ୍ ପିନ୍ଧା ବନ୍ଧୁ

ଯିଏ ମୋରସାଇକଲରେ

ଆସନ୍ତି ଅପିସ ଦିନେ ଦିନେ

କୌଣସି ଦୈତ୍ୟ ବାଘ ଚଢ଼ିବା ଭଙ୍ଗି

ହିଂସ୍ର ଦିଶନ୍ତି ସେ

ତାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ

ଆବେଗରେ ଅଧୀର ହୋଇଯାଅ ତୁମେ !

ତୁମର ବିଶ୍ୱାସ ଉଚ୍ଛୀର୍ଣ୍ଣ :

ଦୀର୍ଘାୟୁ ହେଉ ତୁମର ବିଶ୍ୱାସ ।

ତୁମରିପରି ତ ଅନେକ ଝିଅ

ଆଇକି ପଡ଼ିଛନ୍ତି

ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କର ଛାତିକୁ !

ତୁମେ ଯେତେଦୂର ଶୁଦ୍ଧ

ସେତେ ଦୂରକୁ ନେଇଯାଇ ପାରିବ ସେ !

କିନ୍ତୁ ବିଚିତ୍ର କଣ ?

ସେ ତୁମକୁ ଯେଉଁଠି ନାହିଁ ସେଇଠି

ବଜାର ଛକ ହେଉ

ବା ହେଉ ଦୁଇ ବନସ୍ତ

ଏକ୍ସ୍ପ୍ରେସ୍ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଅଳ୍ପେଶ୍ୱରେ

ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଯାଇ ପାରିବେ !

ତୁମ ବୁକୁ ଚକର ଜୋଧ

ପଟାଇ ଦେବ ତୁମର ବୁକୁ,

ତୁମର ଆଖିର ଅଗ୍ନିରେ
ତାତିଯିବ ତୁମର ଗଣସଜ୍ଜ ।

କ୍ରୋଧରେ ଜଜ୍ଜାରେ ବା ଆତ୍ମତ ଦୁଃଖରେ
ତୁମେ ହୋଇଯିବ ଅଚେତ !

ଚେତା ପାଇଲେ ଜାଣିବ
ତୁମକୁ କୋଳରେ ଧରି
କେହି ଜଣେ ଦୟାଳୁ ପୁରୁଷ
ଶୁଆଳ ଦେଇ ଯାଇଛି ହସ୍ତପିଟାଇରେ ।

ଆଖି ଖୋଲିଲେ ଦେଖିବ
ଶରୀର ସାର ଅଗ୍ନିର କ୍ଷତ,
କେତେ ଅତିହା ପୁରୁଷଙ୍କର ଚିପଟିହ,

ସମ୍ମୁଖରେ ଭଦ୍ରାସୀନ ତାଳର
ଓ ବିକ୍ରତ ପୋଲିସ,
କୌଣସି ଶବର ନାହିଁ
ତୁମ ହେଇମେଟ୍ ପିନ୍ଧା ବନ୍ଧୁର ॥

ତୁମର ହେଲମେଟ୍ ପିନ୍ଧା ବନ୍ଧୁ

ତୁମେ ଅଛ ସେହିପରି
ଯେମିତି ଆ'ଡି ନାରୀ ମାନେ
ଧୂମ୍ର-ଚକ୍ରମାରେ ଆଖିର ଅଗ୍ନି ଜାଳି !

ଛାତିର ଅନେକ ତଳେ
ଚଳମଳ ଜୋଧ ।

ଶୁଖି ଗଲଣି ଦେହ
ଟିକିଏ ବି କେଉଁଠି ଜମି ନାହିଁ ଚର୍ବି ।
ଲିପ୍ଟକ୍ ରଜାୟିତ ତୁମର ଓଠରେ
କେବେ କେବେ ଉକୁଟେ ସ୍ପ୍ରିତହାସ୍ୟ ।
କ୍ଷତକୁ ଲୁଗାଇ
ତୁମେ ସେଇ ରଙ୍ଗରେ କାନ୍ଦ ।

ସ୍ମୃତିର ନକ୍ସତ୍ର ସାଥେ ହେମାଜାପ କରି
ରାତି ପରେ ରାତି ଉଜାଗର
ଏବଂ ସକାଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସହିତ
ସ୍ତବିଦିନ ତୁମର ଭେଟ ।
ଅଥଚ, ଆଜିଯାଏ ସେ ତୁମକୁ
ଜଣେ ବି ଆଦର୍ଶ ଯୁବକର ଠିକଣା
ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ,
ଯିଏ ତୁମର ରୂପରେ ମୁଗ୍ଧ ହେବାପରେ

ଚକୋଳେଟ ସରିବା ପୂର୍ବରୁ
ନ ଉଠୁ ଏ ଚମତ୍କାର ସମ୍ଭାଷଣ ।

ଯାହା ମନକୁ ଆସୁଛି ଗପ.....
କୁହ ବରଂ ଏଇ ପୁଅଟିଏର
ଏକ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ପୁଷ୍ପ ପାଇବ ତୁମେ,
ଯାଇପାରିବ ଏକ ଅଗମ୍ୟ ଅରଣ୍ୟକୁ ତୁମେ,
ସହସ୍ର ମୟୂର ଏକାଠି ଚଉଁଳା ଟେକି
ଏକାଠି ନାଚୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବ ତୁମେ
ଏବଂ, ଦିନେ ତୁମର ଗୋଟିଏ ଚାଲିରେ
ସବୁ ମୟୂରମାନେ କିମିତି ତୁମ ପାଇଁ
ପର ଝାଡ଼ି ଝାଡ଼ି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ
ଆଦର ପାହାଡ଼ ଗପରେ କେଉଁ
ପର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦରୁଣୀ ପରି ଠିଆ ହୋଇଥିଲ ତୁମେ ।

ଯାହା ଖୁସି କୁହ, କୁହ ସବୁ
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା
ବାଧ୍ୟ ଶିଶୁ ପରି ମୁଁ 'ହୁଁ' ମାରୁଥିବି
କିନ୍ତୁ ସାବଧାନ ଏଠାକୁ ଡାକନା
କେଉଁ ଅପର ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
କାଳେ ସମ୍ଭାଷଣ !

ଯଦି ଆମେ କେଉଁ ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ଭାଷଣ
ଆଉ ଟିକିଏ ଅଧିକ ସଜାଗ ରହିଲେ କ୍ଷତି କଣ ?

ଭବୁନ, କେତେ ଭଦ୍ରା ସେ ବ୍ୟକ୍ତି
ଯିଏ ତାର ସମ୍ଭାଷଣ ପାଖାପାଖି ଚାଖି ଆମକୁ
ଆନନ୍ଦ ପାଇଛି ! ତାହାର ସମ୍ଭାଷଣ :
କେଉଁଠି ଥିଲ ତୁମେ ଆଉ କେଉଁଠି ଥିଲି ମୁଁ
ଅଥଚ

ମୁଁ ତୁମର ବୈଠକ ଘରକୁ ପଶି ଆସିଛି

ଅଗ୍ନିନୀ ଓ ସେତର ବୁଣା ଛାଡ଼ି
ତୁମେ ଇଠିପଡ଼ିଲ ଅବାକୁ

ଏବଂ କହିଲ—“ଆରେ ! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତ !

ତୁମେ କେତେବେଳେ ?

ମୁଁ କହିଲି—“କହିପାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ,

ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ଏଇ ସହରରେ

ମୁଁ ଆସିବି ତୁମ ନିକଟକୁ

ଶୀତ ଖରବେଳେ ।”

ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆମ ଦୁହିଁକୁ

ଯେମିତି ଦେଖିବାକୁ ଉତ୍ସୁକ

ସେମିତି ହୋଇଗଲେ କଣ କ୍ଷତି ?

କେବଳ ଯା’ ତୁମର ସେତର ବୁଣାଟା

ସରିବ ନାହିଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ତିଥିରେ

ହୁଏତ ନେବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ କେଉଁ ପୁରୋହିତ

ବା ତାନ୍ତ୍ରାଶୀର୍ବାଦ ପରମର୍ଶ,

ମାତ୍ର ଏତିକି କଷ୍ଟ ପଡ଼ିବ ବୋଲି

ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି ନାହିଁ କେହି ସ୍ବପ୍ନ ।

ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା, ସ୍ବପ୍ନ ଲଟେଇ ଯାଉ,

ଆମକୁ ଗୁଡ଼େଇ ଦେଉ ନାଗ ସାପ ପରି

ସ୍ବପ୍ନ ଗୁଲିଥିଲା ବେଳେ

କେହି ଯଦି ଆସି ଧମକାଏ ମୋତେ

ବା ତୁମକୁ ଅଥବା ସେ ତୃତୀୟ ଲୋକକୁ

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚାକୁର କରି

ସ୍ବପ୍ନଟା ଉଠିଦେବାକୁ ଆମକୁ

କେତେ ସମୟ ବା ଲାଗିବ !!

ଶୋଭାବତୀ ଉପାଖ୍ୟାନ

କୃଷ୍ଣ ଚୂଡ଼ା

କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଠିକ୍, ତୁମ ବସାର ସାମ୍ନାରେ
ଫୁଟିଥିଲା ନିଆଁ ପରି ଲାଲ୍ ଆବେଶରେ
ଫଗୁଣର ମନଘେନି ଚଳତ ଉତ୍ତାରେ
ଶୋଭାବତୀ ! ତୁମପାଇଁ ଅଦମ୍ୟ ସ୍ନେହରେ ।

ଝରକାର ଆଉପଟେ ନିଶ୍ଚଳ ପବନ
ଜଣିଏ ବି କେହି ନାହିଁ,
ପକ୍ଷୀଟିଏ ନାହିଁ
କଳରୁ ବି ପାଣି ଝରୁନାହିଁ
କେବଳ ଯା' କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ମୂଳେ ସଂକୃତିତ ଛାଇ ।

ତୁମ ପଡ଼ା କୋଠରୀରେ ଖରବେଳ ।
ଝରକାର ଆଲୁଅରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ଧାର
ଏତେ ଭଲ ଦିଶେ ନାହିଁ ବହିର ଅନ୍ଧର,
ମୁଁ କହିଲି—ହାୟ ଆଉ ମିଳିବନି
ଏଇପରି ଆଉ ଖରବେଳ ।

ମାତ୍ର ତୁମେ ଛଟପଟ ସମ୍ଭବତଃ ସହିର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ସ୍ନେହରେ
ଯୌତୁକ ନେବ ନାହିଁ ବୋଲି ଭବୁଥିବା ବରପାତ୍ର କେହି
ସାରୁଥିଲା ତୁମକୁ ଓ ପାଦତଳେ ପଡ଼ି
ମାତ୍ର କେଇଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ସ୍ବାତି ମାଗି ଯାଇଥିବା ଲୋକ
କ'ଣ ବସି ଲବୁଥିବ ଦୂର ଅର୍ପିତରେ, ଓ

କ'ଣ କହି ଫେରାଇବ ଯଦି ସେ ପହଞ୍ଚେ
ଆସି ଲିପ୍ ଶ୍ରେଣୀ କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଗଛର ଛାଇରେ ?

ମୁଁ କହିଲି ସମାଜକୁ ପିଠିକରି
ଭରିଯିବା ଭଲ । ଯେତେ ସବୁ ନପୁଂସକ
ଖୋଜି ଖୋଜି ଯୌତୁକ ଓ କୂଜ
ଫେରିଛନ୍ତି ତୁମର ଦୁଆର । ଯେତେସବୁ
ବାଜେ ଶେଷ ପୃଥିବୀରେ ଆଚୟାଚ
ହେଉଛନ୍ତି ଯୌତୁକ ଦୟାର ।

ତୁମେ ଥିଲେ ସବୁ ଅଛି ।
ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧି ବୌଦ୍ଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ୍ୟ ।

ତା' ପରେ କହିଲ ତୁମେ-ଥାଇ ଥାଇ,
ନିଦ ଗଢ଼ିଯାଇପାରେ ମା' କିମ୍ବା ସାନ ଭଉଣୀର ।

ମୁଁ କହିଲି-କୁଲି ହେବ ନାହିଁ ଶୋଭାବତୀ !
କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା କିମ୍ବା ଖରବେତ ॥

ଶାରୁଣୀ

ଯାଉଥା ରେ ଶାରୁଣୀ ତୁ ଆଗେ ଆଗେ
ପଛେ ପଛେ ଯାଉଛି ମୁଁ ସନ୍ତକାଳ ପରେ
ଶୋଭାବତୀ ସଙ୍ଗେ ଚିକେ ରଙ୍ଗ ଖେଳି ସାରି ।

ମୋ ପାଇଁ ଶିମୁଳି ଫୁଲ ବୁଡ଼ କରିଥିବୁ
ବ୍ୟବହାର ହେବା ଲାଗି ଅନଳ ଅଗ୍ନିରେ ।

ସାମାନ୍ୟ ଲୁଚିବା ପାଇଁ ଆଜି ଇଚ୍ଛା
ଆଜି ଦିନକ ହିଁ ।

ଜହ୍ନ-ଆଲୁଅ ତେ ଅରେ ବୋହୁଗୋଷି ଖେଳ
ଶୋଭାବତୀ ଘର-ବଗିଚାରେ
ଆଉ ହେବା ପରି ଲଗୁ ନାହିଁ ଯିବା ଆଗୁ !
ନ ହେଲେ ନ ହେଉ
ଫରୁ ଚିକେ ବୋଲି ଆସେ ତା' ଗରି ବକ୍ଷରେ ।

କେଉଁ ଗଛ କୋରକରେ ଅବା
ମା ନ-ମନ୍ଦିର ସମାନ ଲଗ କେଉଁ ଚାକରଛ
ପତ୍ର ଉଡ଼ାଳରେ
ଲଜା କଲେ ତରଳ ଅପେକ୍ଷା, ଏବଂ
ଖୁସିରେ କରନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ
ଶୋଭାବତୀ ସହିତ ମୋ ଶେଷ ଶ୍ରୀକା ।

ଦେଖିଲେ ମାଡ଼ିତା ତୋତେ

ହସ ଅବା କାନ୍ଦ,

ଅଥବା, ତୁ ହୋଇ ଯା'ନ୍ତୁ

ଆପେ ଆମ୍ବୁହର,

ଜବରୁ ତୁ

ଯେତେ ସୁଖ ରହିଅଛି ଅବିଚ୍ଚ ଖେଳରେ

ସେତେ ଦୁଃଖ ନାହିଁ ଜଗତରେ ।

ତା' ପରେ ଶୂନ୍ୟରୁ

ମୋତେ ଠାବ କରି

ତୁ ଚକ୍ରକୁ ଆସନ୍ତୁ ପହଁରି

ଏତେ ଅନର୍ଦ୍ଧିତେ

ଯେ ନାଟକୀୟ ହୁଅନ୍ତା ମୋ ବିଦାୟ ସମୟ ।

କିଛି ବୁଝିବା ଆଗରୁ ଶୋଭବତୀ

ତା'ର ସ୍ତନ ବେନି ମଧ୍ୟେ

ବର୍ଣ୍ଣଶୀଟି ଛାଡ଼ି

ରଙ୍ଗ ଭର୍ତ୍ତି ପିଟିକାରି ଥୋଇ ପାଦ ତଳେ

ତା' ଓଷ୍ଠ ଉପରେ ଲଦି ଦାତ ଧାଡ଼ି

ଶାରୁଣୀ ରେ ! ମୁଁ ଯାଆନ୍ତି ତୋ' ସହିତ

ପିନ୍ଧି ତୋ'ର ଡେଣା ।

ଆବିଷ୍କାର କଲ ପରେ ମୋ ନ ଥିବା

ଲତା ଚକ୍ର, ଗଛ ଚକ୍ର, ବେଷ୍ଟ ଚକ୍ର

ଆଦି ଯେତେ ଅତରଳ ଅଛି

ଶୋଭବତୀ ଶୋଭତା ସବୁଠି;

ତାଙ୍କତା ସେ.....କାହିଁ ଶୁଭ ?

କେଉଁଠି ଲୁଚିବ ? ହେଲ ଏବେ ହାରିଲି ମୁଁ,

ଆସ ଆସ ଲୁଚିବା କାନ୍ଦାରୁ,

ହେଉ ପଛେ ଓଡ଼ା ଶାଢ଼ୀ ଚଞ୍ଚପାଣି ଲୁଗା

ଦିଅ ମୋତେ ପିନ୍ଧିବାକୁ
ଯାଇ ପାରୁ ନାହିଁ ପର ଦିନ ଆଉଥରେ ।

ତା' ପରେ ସେ ଅନ୍ଧିଆର ପଶୁରତା
କେ କଲ ଏ ବର୍ତ୍ତଣୀକୁ ସ୍ବରହୀନ ?
କେ କଲ ଏ ପିଟକାରି ରଙ୍ଗଶୂନ୍ୟ ?
କିଏ ନେଲ ଓଠରୁ ତୁମନ ?

ଅବଶେଷେ ଦେଖି ତୋର ନଖଦାଗ
ବୁଝିତା ସେ ମୁଁ ଯାଚି ନିଶ୍ଚୟ ନିଶ୍ଚୟ
ତୋ'ରି ସହିତ ।

ତୁ ମୋତେ ଝାମ୍ପି ନେବା ଜ୍ୟକର
ନ ହୋଇବ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ।
ମୁଁ ରଖିବି ସତ୍ୟ ମୋର
ଜଣେ ହେଲେ କବି ସେଠି ନ ଥିବେ ରେ
ମା ନିଷାଦ କହିବାକୁ ତୋତେ
ଅବା, ହେବ ନାହିଁ ଏପରି ଅବସ୍ଥା
ଯେ ଆତ୍ମିକ ଦୁହ୍ନରେ ପଡ଼ି
ତୁ ମୋତେ ଛାଡ଼ିଯିବୁ
ଭଲଜା ଶୋଇବତାର ନାହିଁ-ପଦ୍ମ ପରେ ।

ଅପେକ୍ଷା କରିବୁ ଯଦି ଶାଗୁଣୀ ତୁ
ମୋ କଥାରେ ଟିକିଏ ବି ବ୍ୟତିକ୍ରମ
ନ ଘଟିବ କେବେ ।

ତୋ' ଦାୟିତ୍ବ ସମ୍ପାଦନ କରି
ଖୁସିରେ ଫେରିବୁ ତୋର ଗୁପ୍ତ କୋରଡ଼କୁ
ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପୂର୍ବରୁ ।

ଫେରିବା ବାଟରେ ଯଦି
 ଶୋଇବତୀ ଭେଟେ
 ଓ ପଚାରେ—କ’ଣ କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା ସବୁ ?
 ତୁ କହିବୁ ବିନା କପଟରେ ଯେ
 ସାରା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଭର୍ତ୍ତି ଥିଲା
 ଶିମଳି ଫୁଲରେ ॥

ପଣି ସହୃଦ

ରହ ଚିଲ ! ସକାଳ ହୋଇଲେ
ତୁ ମୁଁ ଯିବା ସାଜ ହୋଇ ।

ଚନ୍ଦନ କାଠରୁ ଗୋଛାଏ
ମୁଁ ମୁଣ୍ଡେଇବି
ଚନ୍ଦିକାରେ ନିଆଁ ନେଇ ପୋଷା ମୟୂରଟି
ଭୁଲିବ ମୋ ସାଥେ ।

ସକାଳ ହୋଇଲେ ଯିବା ଶେଫାଳିକା
ଝାଡ଼ିବ ତା' ଫୁଲ ଶେଷ ସେମ ଛାପନ ଆକାରେ ।

ଆଉ ମାତ୍ର କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ
ଝରକାକୁ ସମ୍ଭବତଃ ମୁଁ ଦେଖିବି
ପାହାଡ଼ିଆ ତାରର ଭଦ୍ର,
ଦୂର ସରୋବରେ କାହିଁ
କଦମ୍ବାନେ ପଦ୍ମ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠୁଥିବେ ।

ରହ ଚିଲ ! ପାଖୁଡ଼ାରେ ଝଲସିଲେ
ସୂର୍ଯ୍ୟର କିରଣ
ସେମାନଙ୍କ ତୋର ମୁହଁ ଦେଖିସାରି
ଆମେ ଯିବା । ଆମେ ଦୁହେଁ ଯିବା ।

ଭତିମଧ୍ୟେ ଫେରି ତୋ' ବସ'କୁ କହି ଆ' ପନାକୁ

ଯେ ଯାବତ ଜୀବନେ ଥିଲୁ
 ଭେର ପାଉଁଶରୁ ପୁଣି ସଂକ 'ଜ' ଯାଏ
 ଯେତେ ଦୂର ଦେଶା ନେଇ ପାରେ
 ସେତେ ଦୂର ଇଡ଼ି
 କି ଜଷରେ କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିବୁ !

ନିଦ ଗଢ଼ ମୋ' ସାନପୁଅର
 ସେ ତା'ର ମାଆଠାରୁ ସ୍ତନ୍ୟ ଖାଇସାରୁ
 ତା'ର ଓଠେ ହସ ଦେଖି ଶେଷଥର ପାଇଁ
 ମୁଁ ଛାଡ଼ିବି ଘର ।

ବିଦାୟ ନେବାର ବେଳେ
 କହି ଯିବି ପନୀକୁ ମୋହର
 ଯେ ଏଣିକିମୋ' ଗୁଣି ଆଇ ନ କରି ଅପେକ୍ଷା
 ରାତିମତ ଖୁଆପିଆ ଶେଷ କରୁଥିବେ ।

ସକାଳ ହୋଇବା ମାତ୍ରେ
 ଆମ ଯିବା ଦେଖି
 କାକର ବିହୁ ଗୁଡ଼ିକ ବିଛେଦ ଦୁଃଖରେ
 ବିଦାୟକାଳୀନ ଅଶ୍ରୁ ଅକାଡ଼ିବେ
 ଗଛମାନେ ପାଇଟିବେ କାଠ ।
 ଯାହା ଦେଖି ଆମକୁ ଲୁଗିବ ଭଲ
 ଯେ ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି ଆମ ବଂଚିବା ସଂସାରେ ।

ତା' ପରେ ରେ ଚିଲ !
 ତୁ ତୋ'ର ମଲ ଦେଶା ଛାଡ଼ିଯିବୁ

ଜଳ ଜଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣରେ
 ମାଟିର କୋଳରେ,
 ମୁଁ ଡେଇଁବି ଧନ, ରତ୍ନ
 କୋଟ୍, ଟାଇ, ଜାମା, କୋତା
 ମୋକା କେଇ ହଳ

ଏବଂ ନିଆଁରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ
ଆମେ ଦୁହେଁ ତୀର୍ଥ କରିଯିବା
ମନ ଆନନ୍ଦରେ ।

ତୀର୍ଥ ପରେ ତୀର୍ଥ
ପରେ ଶହେ ତୀର୍ଥ ବୁଲିବାର ପରେ

ତୋର ଖୁସି ଅନୁସାରେ ତୁ ରହିବୁ
ବହୁଳା ଧାମରେ

ମୁଁ ରହିବି, ମୋ' ଇଚ୍ଛାରେ
ଶୋଭାବତୀ ଘର ପଛପଟେ ଥିବା
ଅଗଣି ଗଛରେ
ଯେଉଁ ପଟୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଲାଏ
ସଞ୍ଜ ପରେ ପରେ ।

ଦୁଃଖର ଦିନଗୁଡ଼ିକ

ଆଖି

ନା ପୋଡ଼ା ମାଟିର ଦୀପ !

ଜଣ୍ଟ ଜଳୁଛି

ରାଗ ନା ଅନୁରାଗ ?

ତୁମ ଖୋଲା ବାଜରେ ଆଜି,

ଶିର ଶିର ହେଉଛି ଦୁଃଖ,

ଜଳବା ଲଗେଇଛି କେଉଁ ମୂର୍ତ୍ତି

ଭରି ଦେବାକୁ ଗୁହଁ ଶୋଇବା ଘର

ଅଖଣ୍ଡ ବିଜାପରେ କାହିଁକି ?

ତିନି ଦିନ ଧରି ଛୁଇଁବ ନାହିଁ ପୁଲଗଛ

ଯିବ ନାହିଁ ବଗିଚାକୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ଡରରେ

କଥାବାର୍ତ୍ତା ବନ୍ଦ ଯେତେ ଘୋଡ଼ାଙ୍କ ସହିତ

ପାଦ ବୁଡ଼ାଇବ ନାହିଁ କେଉଁ ନଦୀକଳେ ।

ସୀତା-ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ନାଁ ପଢ଼ିଲେ

ତୁମର ହାତ ଜଳେ ।

କୁଆଡ଼େ ବା ଯାଇ ହେବ !

ଚାଉନ୍-ବସ୍ ତମାମ ଖଣ୍ଡିକାଶ,

ଅଫିସ୍ ଦୋହଲେ ଦଉ-ହାସରେ,

ଟାଙ୍କ-ସିବାଲା ବି ଜଣେ ପୁରୁଷ,

ତୁମେ ଆଜି ନଖି ଯାଇବ

ଅଠା ଛାଟିରେ ।

ଆଜି ସୌଦାଗର

ଆସିବାର ଥିଲା ନା କଣ ?

ଚେଲିଫୋନ୍ ବାଜିଲେ

ତୁମେ କମି ଉଠୁତ,

କା'କି ପକାଏ ଯାଇ

ତୁମର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗାଲକୁ !

ବାହାରକୁ ଯାଇ ପାରିଲେ କୌଣସିମତେ

ଦୁଆରେ ନକ୍ କରି କରି ଫେରି ଯାଆନ୍ତା ସେ ।

ତୁମେ ଯା' କଥା ଉବୁତ ସେ କି କାଲର ?

ବିଜ୍ଞମାଦିତ୍ୟ ପରି ବେତାଳ ପିଠିରେ ବସି

ସେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇପାରେ ଅତୀତ

ଓ ପରାରି ପାରେ ଶୁଖିଯିବାର କାଳଣ ।

ଉବୁତ, କ'ଣ କହି ତାକୁ ବୁଝାଇବ ।

ନରେଶ୍ୱରଦ୍ୱିଭର ବାସ୍ନାରେ କି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ

ହୋଇଛି କେଉଁ କାମାତୁର ସାଣୀ କେବେ !

ତୁମେ ଯଦି ଦରକର ନଖ ତିନୋଟି

ଦେଖାଅ, ହୁଏତ ସେ ମୂଢ଼ା ଯିବ ।

ସୌଦାଗର, ତୁମରି ସ୍ତ୍ରୀ ସୌଦାଗର ।

କବି ପରି ହତଭାଗ୍ୟ ନୁହଁ

ଦରିଦ୍ର ପରି ଘୃଣ୍ୟ ନୁହଁ ସେ,

ସବୁ ଦିନେ ସେ ତୁମର

ସତ୍ୟକ ବୋତାମ ଖୋଲି

ଲେଉଟି କରେ ତୁମର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ।

ସେ ତୁମକୁ କହେ—ମଦାକସୀ
 ତୁମ ନିଜ କୋଠରୀରେ ତୁମେ ସେବାଦାସୀ ।
 ତା' ପାଇଁ ତୁମେ ନିଅ ଛୁଟି
 ଯେତେ ଦିନ ସିଏ ରହେ ସେତେ ଥର ଗଣେ
 ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ଚିକ୍ ଚିହ୍ନ କେଉଁଠି କେଉଁଠି ।

ବିଶ୍ଵରୁଚ, କିପରି ଏ ପୋଡ଼ା ମୁହଁ
 ଦେଖାଇବ, କେଉଁ ଓଠଧାରେ
 କେଉଁ ହାସ୍ୟ ଧରି ।

ଅବୁଝା ସେ, ମଣି ମୁକ୍ତା ବୁଣି
 ପାଦ ତଳେ ପଶୁଣିବ—କଣ୍ଠ ହେଲା,
 ରଙ୍ଗ ନାହିଁ କାହିଁକି ପାଦରେ ?
 ସେଥିପାଇଁ ମନେ ମନେ କହୁଅଛ—
 ହେ ଅଭାଗା ବୌଦାଗର କାହିଁ ଅଛ ?
 ଯଦି ରହି ଯାଇଛ ଜାଲରେ, ଥାଅ ସେଠି,
 ଯଦି ଅଛ ସିଂହଜଳରେ, ଥାଅ ସେଠି

ଯାଇଛ ଯଦିବା ବୁଲି ଲବଙ୍ଗକ୍ଷେତ୍ରକୁ
 ଭଲ ହେଲା, ମନ ଖୁସି କର କିଛି ଦିନ;
 ଜାପାନୀ ଖେଳନାକର ମୁହଁ ଦେଖୁଥାଅ
 କିଣୁଥାଅ ମାଲୟରେ ରଙ୍ଗୀନ ରବର
 କେଉଁ ଶ୍ୟାମ-ଦେଶିନୀର ଚିହ୍ନ-ଛତା ଚଳେ
 ଭେଗ କର ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରୀବତ୍ସ
 ଆପଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ ତୁମ ଶୋଭାବତୀ ।

ଶୋଭାବତୀ ! ତୁମେ ଠିକ୍ ଜାଣ
 ନିଆଁ ଜଳିଲେ

ଅଙ୍ଗାର ହେବ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ

ଓ ସୌଦାଗର ପୂଣି ଫେରିବ
 ବୋଣିଓରୁ ବୁଲ ସାରି ।
 ସେତେବେଳେ ତୁମେ ପଶୁରିବ
 ସେ ଏମିତି ଶୁଖିକି
 କଣ ହୋଇ ଯାଇଛି କାହିଁକି,
 କର୍ମରେ କିଏ ତାର ଅଛି କି ?

ଏମିତି ମଲ୍ଲନା

ସୁବାସିତ ପୁଲ ତଳେ
ପତି ଆସିଲଣି ଶୋଭବତୀର ଦେହ ।

ସୁନା-ପଦକ ତଳକୁ
ଦକ ଦକ ବୁକୁ
ଭିତରେ ଦମିତ କୋହ
ଖାଇଗଲଣି ଛାତିର ଚକ୍ତି
ଯସ ପାତି ।

ସୌଦାଗର ଜାଣିବ କେମିତି
ଏଇମିତି ମରିଯାଆନ୍ତି ବୋଲି
ଯେତେ ସବୁ ଶୋଭବତୀ !
ଯେବେ ସୌଦାଗର ଥିଲ, ବିରୋଧ ଥିଲ ଇଲ୍

ଜାନୁରେ ଥିଲ ଅବିତର୍କ ଆତ୍ମାୟତା
ବୁକୁରେ ସ୍ଵାତୃତ୍ୟ
ବେଶୀରେ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଅଥଚ ଆଜି ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ
ପୁରୁଣା ସୋପାରୁ ଧୂଳି ଝାଡ଼ିବା ବେଳେ
ବିକପି ଇଠିପାରେ ଶୋଭବତୀର ଛାତି !
ଲଥ୍ କରି ବସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର ସୋପାରେ
ସେ ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ିପାରେ ଲେଟି !!

ହାତରୁ ଖସିପଡ଼ି ପାରେ ମଂସୁର-ଚହିଁକାର ଝାଡ଼ୁ
କବରୀ ମୁକୁଳି ଲେଟି ଯାଇପାରେ ତଳକୁ,
ଶିମୁଟି ଫୁଲ ଝଡ଼ି ଯାଇପାରେ ଅନ୍ଧାରକୁ,
ହୋଇଥାଉ ନରମ ସଜ ବା ଉଜୁଳ ଦିନ
ଘୋର ନିଶାକାଳ ବା ତାତିଲ୍ଲ ମଧ୍ୟାହ୍ନ !

ସୌଦାଗରର ଅଜ୍ଞାତରେ
ତୁମେ ଏମିତି ମରନା ଶୋଭାବତୀ !
ଫେରାଇ ନିଅ ନିଜର ନିଷ୍ଠା ।

ରକ୍ତ-କଣାକୁ ଫେରିଗଲ, ମାଂସକୁ
ଫେରିଯାଅ, ନିଃଶ୍ୱାସକୁ ଫେରିଯାଅ,
ଫେରିଯାଅ ଶିର ଓ ସ୍ନାୟୁକୁ ।

ପଥର ହୋଇ ଯାଅନା ଏପରି !
ପଥର ହେଉ ହେଉ ତୁମେ ପରିଯିବ ।
ପରିଯିବ ।

ସୌଦାଗର ଫେରୁଛି । ଦ୍ୱୀପ ଦ୍ୱୀପ ବୁଲି
ଫେରିଆସୁଛି ତୁମର ଧ୍ୱିୟ ସୌଦାଗର ।

ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସି ସେ ତୁମକୁ ଫୁଲ
ସଜାଇ ଦେବ । ଶବାଧାର ଉପରେ ଫୁଲ ଦେଇ
ସତୋଷ ପାଏନି କେଉଁ ଉସିକ ।

ତୁମର ନିଶେକା ଶେଯରେ ତାର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସ୍ନେହ
ଭୁଲାଇବ ଦୁଃଖ, ଫିଟାଇବ ସବୁ ଦମ୍ୟ କୋହ ।

ଓଠର ମହକରୁ ପ୍ରାଣର ଫେଶାରେ ଅର୍ଜିବ ମହୁ
ଶୋଭାବତୀ ତୁମେ ମରିବାତା ଆଜିକ ସ୍ମରିତ ରହୁ ।

ଗୋଟିଏ ଝରକା ଦେଇ ପଶିଥିବା ସମୟ
ବାହାରିଯାଏ ଅନ୍ୟ ଝରକା ଦେଇ । ତା' ଇନ୍ଦ୍ରି

ଏତେ ଛତପଟ, ଏତେ ସନ୍ତୁଳନ କାହିଁକି ?
 ଯେଉଁ ନିଶାଦୁଁ ତୁଳେଇ ପଡ଼ିଥିଲା ସୋପାରେ,
 ଗୁଁ ପିଇ ପିଇ ଯେ ଚିତ୍ରକୁ ମାଗିଥିଲା ତୁମକୁ
 କାହିଁକି ତା' ଲଗି ଏତେ ଭବନା ?
 ସେ ତ ଖୁସିରେ ଦେଖୁଛି ଅନ୍ୟର ରକ୍ତ
 ସେ ତ ପରୀକ୍ଷା କରୁଛି ଅନ୍ୟର ଚକ୍ଷୁ
 ତୁମର ବକ୍ଷରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା କାହିଁକି ?

ପାଦ ଦୁଇଟିକୁ ଦମ୍ଭ କର, ହାତର ପାପୁଲିକୁ
 ଟାଣ କର, ଓଷ୍ଠକୁ ରଖିଥାଅ ଛଲ୍ ।

ସୌଦାଗର ଫେରିଲେ--ତା'ର ଛାତିରେ
 ହାତ ବାଡ଼େଇ ପରାରିବ--ସେ କେଉଁଠି ଥିଲା
 ଏତେ ଦିନ ? ଦେଖୁଥିଲା କେଉଁ କ୍ଷେତ ?
 ତା'କୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା କେଉଁ ଦ୍ଵୀପର ଅରଣ୍ୟ ?

ଆମେ ଦୂହେଁ ଏକାଠି ହେବାର ଆଜି ଶେଷ ରାତି
ଯା' ପରେ ତୁମ ଦେହର ସହସ୍ର ଜାପ ଉପରେ
ମୋତେ ଶୋଇ ରହିବାକୁ ହେବ ବାକିତକ ଜୀବନ ।

ରାତି ପାହିଲେ ଆଗାତିରେ ଭରି ତୁମର ସମ୍ପର୍କ
ସକାଳ ଟ୍ରେନରେ ବସି ମୁଁ ଗୁଲିଯିବି ଏକା,
ଓହ୍ଲାଉବି ଯେଉଁ ରେଳ-ସ୍ଥାନେ ସେଠାରୁ ଅନତିଦୂରେ
ଗହନ ଅରଣ୍ୟରେ ପର ଝାଡ଼ି ମୟୂରମାନେ ।
ମୁଁ ବିଦେଶୀ ପରି ଶୁଣିବି ସେଠାରେ କାହାର ଗୀତ
ଦେଖିବି କାହାର ଶୃଙ୍ଗାର ଓ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ
କରିବି ଅରଣ୍ୟରେଦନ ମନେପକାଇ ତୁମକୁ ।

ପ୍ରସାରିତ ହୃଦୟ ପାରି ହୋଇ ମୋତର ଲକ୍ଷ୍ରେ
ତୁମେ ଯିବ ଆଜନ୍ମରୁ ଲହଡ଼ିମାତ ଖାଇ
ସୁବ୍ଧ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଦ୍ଵୀପ ଭିତରକୁ ।

ବାଲ୍ୟକାଳର ଅଭିଳାଷ ତୁମର ଚରିତାର୍ଥ
ହେବ କି କଣ୍ଠ ସେଠି ? ଯେଉଁଠି ନୀଳ ଆକାଶ
ଓ ଧାନ ବିଲଙ୍କ ହେପାଜତରେ ପଡ଼ିରହିଛି
ଏକ ହତାଶ ରେଗୀ-ପରି ଭାସି ଭାସି ଡାକି
କେତେ ଗାଁ ଭିତରେ ଛୋଟିଆ ବୁକୁଟିଏ ।

ଯେଉଁଠି ତୁମକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ବୁଢ଼ା ଅଫିସର,
 ଭୁଲିଯିବ କହିବାକୁ ବସ ବୋଲି ଆଗ ଚଉକିରେ ।
 କଣ୍ଠ ହେବ ଆଜି ଗତି ପରେ ନ ଶୁଣି ବିଶେଷ
 ଶୋଇବତୀ ! ମନ ଦୃଢ଼ କର, ଯେତେ ଯେତେ ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟ
 ପିନ୍ଧିବ ସବୁ ଖୋଲିପକା, ଚାରକାଙ୍କ ଭଳି
 ସେଗୁଡ଼ିକ ଝିକିମିକି କରୁଥାଉ ।

ତୁମ ସମସ୍ତ ଶରୀରର ବାସ୍ତବ ଦୃଶ୍ୟଟିଏ ଉଇହେଉ
 ଶରର କେନ୍ଦ୍ରରେ, ପୃଷ୍ଠଗର୍ଭା ନଦୀଟିଏ
 ସୃଷ୍ଟିର ହୋଇ ଆକାଶରୁ ଖସି ଠିଆ ହେବା
 ପରି ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଝୁଲମଲ ଦିଶୁଥାଉ ।

କେଉଁଠି କିଛି ସଙ୍କୋଚ ନ ରଖି ଫୁଟିଉଠ ଏବଂ
 ଯୁଗ ଯୁଗର ଗୁପ୍ତ ବାସନାର ପାଖୁଡ଼ା ମେଲାଇ ଦିଅ ।
 ତୁମକୁ ଯସଶା ଦେବ ଏପରି ବ୍ରୀଡ଼ା ଚଖ ନା ଚଖ ନା ।

ତା' ହେଲେ ଆମେ ଏଇ ଅତିମ ଗତିକୁ
 ଆବେଗରେ କରିଦେବା ବିଦ୍ୟୁନ୍ମୟ ସମୋରରେ
 କରିଦେବା କଲୋଚିତ, ତୁମନରେ କରିଦେବା
 ଶବ୍ଦମୟ, ରତିରେ ଅମର ।

ଯା' ଭିତରେ ଯେତେ ମଧୁ ତୁମେ ସଞ୍ଚିବ ଓଠରେ
 ଦତ୍ୟଙ୍ଗରେ ଉସାଦନ କରିବ ଯେତେ ଉରାପ
 ଯେତେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କଅଁଳିଛି ତୁମଠି,
 ଯେତେ ଶୁଭ୍ରତା ତୁମେ ପୋଷିବ, ନଟାଙ୍କ ଭଙ୍ଗୀରୁ
 ଶୁଖିବ ଯେତେ ଯେତେ କାମ-କଳା

ସବୁକୁ ଏକାଠି କର
 ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ରତିରେ ରତି ଭରିଯାଉ ।
 ହୁଅ ଦିଗମରୀ, ଠିଆ ହୁଅ, ବସ, ଚିତ୍ ହୁଅ.....

ଆଲୁଅରୁ ରକ୍ଷିମାନ ଆସି ତୁମର କାନ୍ତିରେ ମିଶି ଯାନ୍ତୁ’
 ବସୋଜନ ଶୁଙ୍ଗତଳେ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକାର ଛାଇ
 ହଲ୍‌ଚଲ୍ ହେଉ, ବାମ ପାଦ ଟେକିବାର ଦୃଶ୍ୟରଜି
 ଦେଖିବାକୁ କାନ୍ଦୁ ଆରସିରେ, ଜହର ଆଲୁଅମାନେ
 କାନ୍ଦୁଥାନ୍ତୁ ଘରର ବାହାରେ ବାଟ ଖୋଜି ଖୋଜି ।
 ଲୁଗା-ପଟା ବ୍ରେସିୟର୍ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ କଥା ଆଦୌ
 ମନକୁ ଆଣନା । ଋତିପରେ ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ
 ପିନ୍ଧିବାକୁ ନ ପଡ଼ିପାରେ ଆମକୁ କିଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଆମର ଭବିଷ୍ୟ
 ପାଶବିକ, ମାନବିକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ସରଜିବା ,
 ଆଉ, ସେଇସବୁ ମହାନ ଦୃଶ୍ୟରେ ଲୀନ ହୋଇଯିବା ।

ଫଳାଫଳ ଯାହା ହେଉ, ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦାତ ପବନ ସହିତ
 ଆକୁଳ ସନ୍ଦର୍ଶ ପାଇଁ ଲାଗି ପଡ଼ୁ ସ୍ୱାସ୍ଥ-ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ
 ଯେପରି ସଂଗ୍ରାମ ଦେଲେ ଉର୍ଜା ନ ଯାଅ ମଝିରୁ
 ଶୀତଳ ନ ହୋଇଯାଅ ।

ମୁଁ ଆଜି ଋତିକ ପାଇଁ ଜୈରବ ପରି ରୁଦ୍ରପରି ଉଗ୍ର
 ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ଶୁହେଁ
 ମୋ’ ପ୍ରତି ତୁମର ସବୁତକ କୋମଳ ବିଶ୍ୱାସ ।

ପରାଗିବ ନାହିଁ ସେତେବେଳେ ଯେ
 ମୁଁ କେଉଁଠୁ ଆଣିଲି ବଜ୍ର, କେଉଁଠୁ ଆଣିଲି
 ମନଃଭେଦୀ ବିଦ୍ୟୁତ୍, କେଉଁଠୁ ଆଣିଲି
 ଏତେ ସବୁ ଶବ୍ଦ -ଭରି ଦେବାକୁ ବିନା ମେଘରେ
 ମାଟିର ବୁକୁରେ ଏତେସବୁ ସୌଭାଗ୍ୟ !

ଅତିମ ଜୀବିଆ ଆମର ହେବ ଏକ ତାପଜ ଘୃଷ୍ଣି
 ଅକଳିତ ଶକ୍ତିରେ ରମଣୀୟ
 ଯାହା ଶାନ୍ତ ହେଲ ବେଳକୁ ସବୁ ନୀରବ ନିଶ୍ଵେଜ
 ପୂର୍ବକୁ ଓ ପଶ୍ଚିମକୁ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିବ ଗୁଲେଟି ହାତର
 ଶୂନ୍ୟ ପାପୁଲି, ଦକ୍ଷିଣକୁ
 ପଡ଼ିଥିବ ପାଦ, ଶୁଖିଲ ପତ୍ରପରି
 ଗୁଲେଟି କାନ ପଡ଼ିଥିବ, ଚିହ୍ନି ହେଉ ନଥିବ
 ମୁହଁ କି ଦେହ, କିଏ ନାରୀ, କିଏ ପୁରୁଷ ।

ପ୍ରଭାତୀ ତାର ପରି ଛାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ କୁଆଡ଼େ
 କାନର ଦୋହଲୁ, ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ଲଘୁ ମେଘ ପରି
 ଘରର କୋଣରେ ପଡ଼ିଥିବେ ବସ୍ତମାନେ ।

ଶୋଭାବତୀ ! ଶେଷ ହେବା ବେଳକୁ ଏ ଶୃଙ୍ଗାର
 ଆମର ଦେହ କଣ୍ଠ ଦେହ ହୋଇଥିବ ? ବୋଧହୁଏ
 ରୋମାଞ୍ଚକର ପାଖୁଡ଼ାମାନ ଖସିପଡ଼ିଥିବ ପୁଲରୁ ।
 ସମ୍ଭବତଃ ବୁଡ଼ିଆଣୀ ଜାଇ ପରି ଏତେ ଦିନର
 ନାହିଁ ତୁମର ରହିବନି । ରହିବନି ବଜ୍ର ।
 ରହିବନି ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ପ୍ରବାହ କେଉଁଠି ।

ଶେଷ ହୋଇଥିବ ରୂପାତରିତ ତୁଳାକୁ
 ଝାଳର କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକ ସୁଅ ରୂପରେ
 ଆମର ଦେହ ବହି ଯାଉଥିବ ମାଟିକୁ ॥

ପରୀ ଉବାଚ

ତୁମେ ଖୋଜୁଥିଲ
ଆଉ ମୁଁ ପହଞ୍ଚିଗଲି
ଏଇଟା ହିଁ ସଂଯୋଗ ।

ଏ ରେଷ୍ଟୋରାଣ୍ଟରେ ତୁମେ ଆଜି ମୋ' ନେକ
ଗର୍ବ ଲଗୁନି ତୁମକୁ !

ତୁମ କାନ୍ଧରୁ ଗଜୁରିଥିବା ସରଳ ମୁହଁଟିକୁ
କିଛି କ୍ଷଣ ଗୁଝିବା ଲାଗି
ମୁଁ ସବୁ କାମ ପକାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଛି ।
ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋତେ ସିଧା ସିଧା ଗୁଝ,
ହାତ ଛୁଅଁ, ପାପୁଲିରେ ପାପୁଲି ରଖ,
ହସି ହସି କୌତୁକ କର—

ମୁଁ କିଛି ଆପରି କରିବିନି ।
ଶାସ୍ତି ଦେବିନି ।
ଆଜି ମୋର ମୃତ୍ ବହୁତ ଭଲ ଅଛି ।
କପିର ବିଲ୍, ଆଜି ମୁଁ ପରିଶୋଧ
କରିବି, ବେହେରାକୁ ବକ୍ସିସ୍
ମୁଁ ଦେବି । ତୁମେ ଖାଲି କୌତୁକ କର ।

ମୋ' ଭଳି ଅପ୍‌ସର
ଆଜି ତୁମ ପାଖକୁ ଛୁଟି ଆସିଛି,

ଆପେ ଧର ଦେଇଚି,
ଏଇଟା କମ୍ ସୌଭାଗ୍ୟ ନୁହଁ ! !

ହଁ ଯୁବକ ! ତୁମପରି ରୁପ୍ ଗୁପ୍
ନିଜ ଭବନରେ ନିଜେ ବୁଢ଼ିଯାଇଥିବା
ନିଜ ନିଆଁରେ ନିଜେ ଦଗ୍ଧ ହେଉଥିବା
ନିଜ ଶିଆଳରେ ନିଜେ କଷ୍ଟ ଲେଗୁଥିବା
ଯୁବକର ଆଖି ଯେ କୌଣସି ମଦ୍ୟପର
ଆଖିଠାରୁ ଆଉରି ମଦିର ଲାଗେ ।

ତୁମର ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସରେ ବିକ୍ଷିତହେବାକୁ
ଭଲ ଲାଗେ । ଆହୁରି ଭଲ ଲାଗେ
ଯେତେବେଳେ ଥରିଲା ହାତରେ
ତୁମେ ମୋତେ ସ୍ପର୍ଶ କର ।

ମୁଁ ତୁମର ସେଇ ବାଞ୍ଛିତ ପରୀ,
ତିନି ମହଲରେ ମୋର କକ୍ଷ,
ଆଲେକିତ ବାତାୟନ ଧାରରେ
ଦିନେ ଦିନେ ମୁଁ ଠିଆ ହୁଏ
ଯେଉଁଦିନ ଆକାଶରେ ଅସତୋଷର ମେଘ
ଭସୁଥାଏ, ପୃଥିବୀରେ ତୃଷ୍ଣା
ଚଢ଼ିଥାଏ । କ୍ଷୁଧାର ନାଚ
ମୁଁ ଉପଲବ୍ଧ କରେ । ଦିନେ ଦିନେ
କ୍ଷୁଧିତର ହାତକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ବସ୍ତ୍ର
ମୁଁ ନିଷ୍ପ୍ରଦାପ କରେ ମୋ କକ୍ଷ ।
ମନର ମିଳନ ଖୋଜନା, ଚକ୍ଷୁର ମିଳନ
କରିନିଥ ପରୀ ସହିତ ।

ତୁମ ଆଖିରେ ଅସତୋଷ ଲହୁଟି ।
ଦୁଃଖ କରନା, ମୋ' ପରି ଅପ୍ସରଗ

ବୁକୁ ତଳେ ବି ପୋତି ହୋଇଛି ଅସତୋଷ ।
ପରିତୋଷ ଗୋଟାଏ କ'ଣ !
କେହି କାହାକୁ ତୁଷ କରିବା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ?

ତୁମେ ତ ଗୋଟାଏ କୁଟୀର ପରି ଦିଶୁଛ,
ତୁମର ସବୁତକ ରକ୍ତ ଝାଳ ହୋଇଗଲେ ବି
ମୁଁ ପରିତ୍ରସ୍ତ ହେବିନି ।

ଦିନେ ଦିନେ ମୁଁ ସ୍ଵଇଚ୍ଛାରେ
ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ କୁଟୀରରେ ପ୍ରବେଶ କରେ ।
ନିରୀହ କୁଟୀର ମୋତେ କାମାର୍ତ ନାଗପରି
ଗୁଡ଼ାଇ ଧରେ,
ଆପରି ନ କରି ମୁଁ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରେ
କୁଟୀରର ବାସନା ।

ଅଜୟ ପାଇବା ପରେ କାହାକୁ ତରୁତ ?
ତଉଳିକୁ ! ହାୟ, ତୁମେ କ'ଣ ଜାଣନା

ପରୀ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଚୌକିଗୁଡ଼ାକ
କାଠ ପାଇଟିଯିବେ, ପୋଲିସମାନେ
ଗୁରି ମିଟରୁ ଖାକୀ କନା ହୋଇଯିବେ,
ଦାଦାମାନେ ହୋଇଯିବେ
କେଇ ବୋତଲ ଥଣ୍ଡା ପାଣି ।

ମୁଁ କ'ଣ ଏଇ ମାଟିର ସ୍ତ୍ରୀ ଭେକ ପରି
ଅବକା ? ନା । ମୁଁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ତ
ତଣ୍ଡା ହୋଇପାରିବି ।

କହିବ ତ--ତୁମରି ଆଗରେ
ତକ ତର ପିଇଯିବି ।
ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ତ ଗଭୀର ଗର୍ଷ ଖୋଜିଦେବି ।

ନିଆଁ ପରି ହୁତ୍, ହୁତ୍, ଜଳିବି,
 ସାପପରି ଫୁଟ୍, ଫୁଟ୍, ଜଳିବି ।
 କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ତୁମେ ନୋରା-କୋରା ହୋଇଯିବ ।
 ସେମ୍, ଟିଯିବ, ବାଙ୍କି ଯିବ. ହାୟ ହାୟ କରିବ ।

ସବୁଦିନେ ପରୀ ଓହ୍ଲାଇନା ।
 ସୁଯୋଗ ନିଅ ଯୁବକ-ପରୀକୁ କୁହ
 ଯାହା ତୁମେ କହିବା ଲାଗି
 ଦିନରାତି ଭରୁତ, ଏକୃତିଆ
 ଝୁରି ହେଉବ ।
 ପରୀକୁ ସୁମରଣା କରୁଥିବ ।
 ସ୍ବାଦୁର ସ୍ବାଦିରେ ବଂଚି ରହିଥିବ !

ଆଉ ନିଜକୁ ଶୂନ୍ୟ
 ନିଜକୁ ଏକୃତିଆ
 ଭରୁ ନ ଥିବ । ଭରୁଥିବ

ତୁମପାଇଁ ପରୀଟିଏ ଅଛି—
 ତୁମପାଇଁ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଅଛି ॥

ଲିଫ୍ଟରେ ଆଉ ଥରେ

ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଲିଫ୍ଟରେ ଉପରକୁ
ଯିବାରେ କି ଆନନ୍ଦ !

ଭୁଲି ହେଉନି ।

ଆଉଥରେ ସେ ସ୍ବୟଂଗ
ମୋତେ ମିଳିବ କି ?

କଥା ଦେଉଛି,
ଉପରକୁ ଯିବାବେଳେ
ତୁମକୁ କେବେ ବି ଥଣ୍ଟ କରିବିନି ।
ପତାରିବିନି—ଦିନକୁ କେଉଁପୁଣ୍ୟ ।
ନିଜର ଟିପ ଲଗାଇ ଟାଇପ୍ କର,
ପତାରିବିନି—ଏଇ ବଡ଼ କୋଠାରେ
ତୁମେ ଚାକିରି ପାଇବାର ରହସ୍ୟ ।

ତୁମର ଗୋପନ ଚକା ଚକ ଜାଣି
ମୋର ବା କି ଲଜ ?

ମୁଁ କେବଳ ତୁମ ସହିତ ଉପରକୁ ଯିବି ରୁପ୍‌ଟାପ୍ !
ଉଠୁ ଉଠୁ ମୋ ନିଜ ମହଲଟା ଭୁଲିଗଲେ ବି
ଦୁଃଖ କରିବି ନାହିଁ ଜମା ।

୧୦୮-ରୁଜିବାର ଗୀତ

ନ ହେଉ ନାହିଁ ଭୟରକୁ
ଲିପ୍ତରେ ଆଉ ଥରେ
ସାଂଗହୋଇ ତଳକୁ ଖସିବାର ପ୍ରୟୋଗ
ମୋତେ ଦେବ ତ !

ଗୀତ ଗା'

ଗୀତ ଗା' କୋଇଲି ଗା'
କାହିଁକି ବନ୍ଦ୍, କଲୁ ?

ଦେଖୁରୁ ତ,
ପବନରେ ଆଉ ପୁରୁ ନାହିଁ
କି ଗଛରେ ମନ'ର ନାହିଁ;

ଝରଣା ବା ଏଠି କେଉଁଠି ଅଛି ଯେ'
କଲ୍ କଲ୍ ଶୁଣିବି !

ଝକବଜ ଅଛୁ ତୁ,
ପେମିତି ଅତି ହାନିମାନ ଅବସ୍ଥାରେ
ଅଛି ମୁଁ ।

ତୁ ଗା,'
ତୋ' ଗଛମୂଳକୁ ଏକଦା ଶ୍ଵେତ ମାରିଥିବା
ସାପଟା ବି କହୁଟି-ଗୀତ ଶୁଣିବ ।
ତା'କୁ କ୍ଷମା କରିବୁନି କୋଇଲି

ତୋ' ଗୀତ ଶୁଣିଲେ
ବୁଢ଼ିଆଣୀ କାଲି ଛିଣ୍ଡାଇବାର ଶକ୍ତି
ମୁଁ ପାଏ ।

ନ ହେଲେ-ପାଣି-ପବନ ଆଲୁଅ ନ ଥିବା
ଏଇ ଅମୁହୂର୍ତ୍ତ ଘର ଭିତରେ
ମୁଁ କେଉଁଠିରୁ ମରି ସାରଖିନି ।

ତୁ ତୋ' ଗଛରେ ଥା'
ଗାଢ଼ ଥା' !

ତୋ' ନାଁରେ ମୁଁ ପାଣି ଟେକି ଦେଉଛି
ମୋର ସବୁ ସମୟକୁ,
ମୋତେ ତୁ ଭଲ ପା'
କି ନ ପା' ॥

ଶବ୍ଦରେ ସିନା ମାରିନି
ନିଃଶବ୍ଦରେ ଯାହା ମାରିଅସିବି,
ତା' ତୁମେ ଜାଣିନ ବୋଲି କୁହନା;

ଏକାନ୍ତ ନୀରବତା ଭିତରେ
ତୁମେ ମର୍ମାଂଶିତ ହୋଇନ ବୋଲି କୁହନା ।
ଅଥଚ କେବେ ପୂଲଟିଏ ଖସାଇବାକୁ
ସତ ବଳିନି ତୁମର !

ନୀରବତା ଦିନକୁ ଦିନ
ଭରି ହୋଇଯାଉଛି ।
କେତେ ଆଜ ମୁଣ୍ଡେଇଥିବି ।

ଭବୁଟି—ଏ ବୋଝ ଓହ୍ଲାଇ
ହୋଇଯିବି ନିଷାମ ଓ ନିଥର ।
ତା'ପରେ ଯଦି ତୁମେ
ନୂଆ ନିର୍ବନ୍ଧ ଧରି ଆସିବ
ଆଜ ପରୁଗିବ—
'ମୋତେ ଭୁଲିଗଲା ନା କଣ୍ ?'
ଖାଲି ଜଳ ଜଳ କରି ଗୁହଁବି ସିନା
ବୋଧହୁଏ ଭରର ଦେଇପାରିବିନି
୧୧୧୧୧୧ କକୁ ପଳଟିଯାଇଥିବି ପଥର ।

॥ ଲୁଲ୍ ॥

ଆସ,

ମୋତେ ତୁମନ କର ।

ଆବେଗ ନ ଥିଲେ ନ ଥାଉ

ତୁମ ଲିପ୍ଟିକ୍

ମୋତେ ଲୁଲ୍ କରିଦେବ ।

ଯଦି ଘଣ୍ଟା କର

ଆଘାତ କରିବ, ଆଘାତ...

ଓଠରେ ନ ହେଲେ ପାଦରେ ।

ତୁମର ଅଜ୍ଞତା

ମୋତେ ଲୁଲ୍ କରିଦେବ ।

ଲଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମ୍ଭ ।

ବର୍ଷା ହେଲେ କି ବଜ୍ର

ପଡ଼ିଲେ ବି ଘୁଞ୍ଚିବନି ।

ଯଦି ଘେରୁ ହୁଏ

ତଥାପି ଓଠ ଖୋଲିବନି

ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିବ

ଲୁଲ୍, ତୁମ୍ଭାଲ;

ସେଇ ଘେବ ଆମ ସ୍ତେମର

ନିଶାଣ ॥

ସେତେ ଥର ଯାଇଛି ଦୀଘା

ମୁଁ ପଶୁରିଲି—କୁଆଡ଼େ ଯିବା ?
କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ପାଇହେବ ତୁମକୁ ?
ତୁମେ କହିଲ—ଦୀଘା..... ।

ଦୀଘାରେ-----

ତୁମେ କଣ ଦେଖିଲ ମୁଁ ଜାଣେ ନା,
ମୁଁ ଦେଖିଲି ତୁମକୁ ।
ହଁ, ଏତେ ନିବିଡ଼ କରି
ଏଡ଼େ ନିଘନ କରି
କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲି ଆଗରୁ ।

ଦେଖିଲି.....

ତୁମରି ଡଳୁକୁ ବେଦୀ କରି
ମୋର କଳ୍ପନାର ପ୍ରତିମା
ଆକାଶରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଛି ଦୀଘାକୁ
ମୋର ଅବସାଦ,
ମୋର ବିଷାଦ ଦୂରକରି
ମୋତେ ସ୍ବପନ କରିବାକୁ ।

ତୁମ ଆଖି, ଓଠ ଓ ମୁହଁ ଉପରେ
ଏକ ମନୋରମ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଆଉ
ଦେଖି ଦେଖିରେ ହିଁୟତମା !

ମୁଁ ସେ ଦିନ ସମୁଦ୍ର ଦେଖିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି ।

ତା ପରେ ଏକା ଏକା ପେତେଥର ଯାଇଛି ଦୀଘା

ସବୁଥର କେବଳ ତୁମକୁ ଦେଖି ଫେରିଛି ।

ତୁମ କୃଷ୍ଣ-କେଶର କମଳୀୟ ଛାଇତଳେ

ପ୍ରତିଥର ଲୁଚି ଯାଇଛି ସମୁଦ୍ର ।

ତୁମର ଆଶ୍ରେଷ୍ଟ ଆଦେଇ

କାହିଁକି ଖୋଜୁଛି ସମୁଦ୍ର ?

ଛାତିରେ ସମୁଦ୍ର ନେଇ

ମୋର କଣ୍ଠ ହେବ ?

ତା' ବ୍ୟାଘ୍ନିରୁ ମୋର ତା କଣ୍ଠ,

ପାଇବାର ଅଛି ଯେ !

କେବଳ ତୁମେ ସେଠି ପୂର୍ବ ପରି ଅଛ,

ବିଗତ ବାଇଶି ବର୍ଷ ଭିତରେ

ତେଜ ତୁମକୁ ପ୍ରାବିତ କରିପାରିନି ବୋଲି

ମୁଁ ଥରକୁ ଥର ଦୀଘା ଯାଇଛି ।

କୁହ ତ,

ସଂସାର ଓ ଶୁକ୍ତିର ମହଲାରୁ

ଓହ୍ଲାଇ

ତୁମେ କଣ୍ଠ ମୋ' ପରି

ଥରକୁ ଥର ଦୀଘା ଆସୁତ ?

* ଗୀତିକା: ମେ, ୧୯୮୭ କଟକ,

* ଯଜ୍ଞାତର 'ସାପ୍ତାହିକା' (୧୯୮୭)ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ତୁମର ପ୍ରିୟ ଶୁଧା

ଅଂଧାରରେ ନିର୍ବାଣ
କାମନା କରି କରି
ତୁମର ପ୍ରିୟ ଶୁଧାକୁ
ଦେଖିପାରିନ ।

ଆଜି ଦର୍ପଣ ଆଗକୁ ଆସ
ଦେଖିବ ଶୁଧା କେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଦେଖିଲେ ଖୁସିହେବ ଯେ
ଶୁଧା ଏକ,
ମାତ୍ର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଦୁଇଟି ।
ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିବିମ୍ବର ଛାତିରୁ
ବ୍ରେସିୟର୍ ଖୋଲି ଦେବ
ଆଉ ଏକ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ।

ବିନା ଆପରିରେ
ତମେ ଦି-ଫାକ ହେବ ।
କାହିଁବା କଥା ମନେ ପଡ଼ିବନି !
ମନେପଡ଼ିବନି-କେଉଁ ରତ୍ନ ଲଗି
ତପସ୍ୟା କରିଥିଲ । କାହାକୁ ମାଗିଥିଲ
ପ୍ରଥମ ଶୃଙ୍ଗାରର ଅଧିକାର । କେଉଁ ଭ୍ରମର

ଓଠରୁ ପ୍ରଥମ ମଧୁନେଳ ଯାଇଛି ଯେ
ଆଉ ଫେରିନି ।

ଏକ ଦୈତ ଭୂମିକାରେ ନିଜକୁ ଦେଖୁ ଦେଖି
ତୁମେ ବିସ୍ତ୍ରୀତ ହୋଇଯିବ । ପରାରିବ—

ଏ ଭଲତ ଓଡ଼ କାହାର ?

ଏ ନାହିଁ କେଉଁଠୁ ପାଇଲୁ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ?

ଟିକିଏ ଇଚ୍ଛା ଲଗୁନି ପ୍ରତିବିମ୍ବକୁ କିପରି ?

ତୁମର ରକ୍ତମି ଶୁଧା ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବା ପରେ
ସମୀକ୍ଷ ପ୍ରତିବିମ୍ବଟିଏ ଆଉଜେଇନେବ ତମକୁ ।

ତୁମ ମୁକ୍ତ କେଶର ଛାଇତଳେ

ଭୁବିଯାଇଥିବ ତୁମ ସିନ୍ଧୁ ଶୁଧାର ଆଭିଜାତ୍ୟ ॥

ତୁମେ ଥାଅ କେଉଁଠି
ଆସି ସୁନାଝରିକୁ ଦେଖି ଯାଅ,
ସେ ମୋତେ ପାଗଳ
କରି ଦେଉଛି ।

ତା'ର ଏଇ ହଜଦୀ ଗୁରୁଗୁରୁ କାତି
ଦେଖି ମୁଁ ପାସୋରି ଦେଇଛି ନିଜକୁ ।

ସରଳା କିଶୋରୀ ପରି ସେ ଠିଆ ହୋଇଛି ।

ତା'ର ଫୁଲରେ—
କେତେ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ! !
ଥରେ ଆସି ଦେଖିଯାଅ ।

ସତ୍ୟେକ ଶରତରେ ପୁଷ୍ପିତ ହୁଏ ସୁନାଝରି ।
ମୁଁ ତା ଫୁଲ ଉପରେ ଓଠ ରଖି
ତୁମନ ଦିଏ ତୁମକୁ; ତା'ର ରୂପରେ
ଦେଖିଥାଏ ତୁମର ମୁହଁ, ତା'ର
ନିରହକାର ଲବଣ୍ୟରେ
କରିଥାଏ ତୁମର ଅର୍ଚ୍ଚନା ।

ଆମ ପ୍ରଥମ ମିଳନର ଜୟତୀ
ସେ ହିଁ ପାଳନ କରିବାକୁ ଉସ୍ତାଦ ଦିଏ ।

ସେ ତ ମୋ' ପରି କପଟୀ ନୁହେଁ
ତୁମ ପରି ଛଳନାମୟୀ ନୁହେଁ ।
ବିନା ସନ୍ଦେହରେ ସେ ଭଲପାଏ ।

ତା' ନାଭି ନିକଟରେ ବସି
ମୁଁ ତୁମର ପ୍ରସାବନା କରୁଛି—
ଅଥଚ କେବେ ବି ପଛରିନି ସେ
କାହା କଥା ଭବୁତ ବୋଲି ।

କିନ୍ତୁ ଏଥର ମୁଁ ଆଉ ପାରୁନି ।
ସୁନାଝରି ସାମ୍ରାଜ୍ୟେ ମୁଁ ଆଉ ସ୍ବରଣ
କରିପାରୁନି ତୁମର ମୁହଁ,
କପଟତା ବଦଳରେ ଅଜ୍ଞାନାର
ମୋତେ ଭଲ ଲଗୁଛି ।
ହଁ, ତୁମେ ବି ଆସି ଦେଖିଯାଅ
ତୁମ ମିତ୍ର-ପୃଥିବୀଠାରୁ, ସୁନାର ଜେଲ୍ ଠାରୁ,
ସୁନାଝରିର ଆବେଗ ବହୁତ ବହୁତ ଭଲ ।

‘ବି. ଦ୍ର: ସୁନାଝରି’ ଗଛ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ଭିଦର ବି’ କଡ଼ରେ ଲଗିଛି ଯାହାକୁ
ଲୋକେ ଆକାଶିଆ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ତା’ର ପ୍ରକୃତ ନାମ ‘ସୁନା-
ଝରି’ । ଶରତ କାଳରେ ଶୁଷ୍କିତ ହୁଏ ।

* ଯୁଗ ସଙ୍କେତ’-ମାଠ, ୧୯୮୮ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ସଦା ଚାଲିଥିଲାବେଳେ

ସଦା ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ
ତୁମେ ଆସିଲ
ହଲିଗଲ ପ୍ରଥମ ଦରଜାର ପରଦା ।

ମାଇକ୍ ଅପରେଟର୍
ତୁମକୁ ଦେଖିବା ଲାଗି
ପୋଛିଲା ତା' ଚକ୍ରମାର କାଚ,
 ଶ୍ରୀତାମନେ ଜୟା ନିଃଶ୍ଵାସରେ
ସଜାଡ଼ି ନେଲେ ହୃଦୟ

ମାଇକ୍ ପାଖରେ ହଲୁଥିବା ବକ୍ତା
ହେଲେ ଅଚଳ,
ହଲିଗଲେ ଯାହାସବୁ କହିଥିଲେ ଆଗରୁ
ଓ, ଭାବିଲେ...ୟା'ପରେ କଣ କହିବେ...।

ତୁମର ଗଭୀରେ ଥିଲା
 ପକାଶର କଢ଼ି
କୌଣସି ପ୍ରେମିକର ସ୍ମୃତିଟିଏ ପରି ।

ଶ୍ରୀତାମାନେ ନିଜ ନିଜ ଚକ୍ରକିରୁ
 ତୁମ ନିକଟକୁ ପଠାଇଲେ ଆଶା ।

୧୨୦—ଭୂବିବାର ଗୀତ

ବିଚର ବନ୍ଧା ଜଣକ; ନା ଭବିପାରିଲେ
ନା ଭୁଲି ପାରିଲେ ।

ମୁଁ ଭବିଛି, ଯାହାହେବ ଭଲହେବ ଏଣିକି ।

ରକ୍ତକମଳ ଦେଇପାରିବ !

ଯେଉଁଠି ଗାନ୍ଧର୍ବ ଅଟକେ
ସେଇଠି ପଶୁରିଛି 'ଯୁବତୀ'
—ଗୋଟାଏ ରକ୍ତ କମଳ ଦେଇପାରିବ ?

ଯୁବକ କହିଲା—ପାରିବି ।
କାହିଁକି ନ ପାରତା ଯୁବକ !
ରକ୍ତ-କମଳ କିଛି ରକ୍ତହୀନ ନୁହେଁ

ଆକାଶରେ ଗହାହ ଥିଲା । ଦିଗନ୍ତରେ
ଥିଲା ସ୍ତେରଣୀ । ତେଣୁ ଯୁବକ
ଖୋଜିଲା...ପ୍ରାୟ ପାଇଁ ରକ୍ତ କମଳ ।
କିନ୍ତୁ ସରସର ଛାୟାରେ ତ
ରକ୍ତ କମଳ ପ୍ରତ୍ୟେକ ।

ପ୍ରତିଟି ଝରକାକୁ ସେ ପଶୁରିଲା,
ପଶୁରିଲା ଗେଟ୍‌କୁ, ଦରୂଆନୁକୁ
ମାଳ ମାଳ ଅର୍ପଣକୁ
ଚୁକ୍, ଚୁକ୍, କାଗଜକୁ ।
କିଏ ଜାଣିଛି ଯେ କହିବ !
ଅଦିନରେ ଅକାଳରେ କାହିଁକି
ଏମିତି ପୁଲ ମାରିଲା ଯୁବତୀ ?

ଖୋଜି ଖୋଜି ନିରାଶ ଯୁବକ
 ନୂଆକରି ପୁର ପୁରାଉଥିବା ସୁନାଝରିକୁ
 କୁଣ୍ଡଳ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା ।
 ତା' କାନ୍ଦଣା ଶୁଣି—
 ଗଛଟା ବି ନିଃଶ୍ଵାସ ନେଲା
 କହିଲା—କାନ୍ଦୁ ନାରେ ଯୁବକ
 ଏ ସହରଟା ଶୁଖିଲା
 ସରୋବର ମଲା
 ବାହାରେ କେଉଁଠି ପାଇବୁ ?
 ମୁଁ ଦେଖିପାରୁଛି—ତୋ' ବୁକୁର ଭିତର
 ତା' ଭିତରେ ପୁଟିଟି ଗୋଟିଏ ରକ୍ତକମଳ ।”
 ତା' ପରେ— ଛାତିର ବୋତାମ ଖୋଲି
 ଦୌଡ଼ିଲା ଯୁବକ ତାକି ତାକି
 —ନିଅ, ତୋକିନିଅ
 ତୁମର ରକ୍ତ କମଳ ।

କିନ୍ତୁ ନ ଥିଲା ସେଠି ଯୁବତୀ
 ଶୁଣିବାକୁ ଯୁବକର ଆରୁଟି
 ଗୁଲିଯାଇଥିଲା କେଉଁ ବସ୍ତରେ
 କେଉଁ ଅଙ୍ଗଣା ଠିକଣାକୁ ।

କିନ୍ତୁ ଯୁବକଟି କୁଆଡ଼େ ଗଲାନି
 ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା ।
 ଯେତେ ଅଧିକା କାନ୍ଦିଲା ସେ
 ସେତେ ଭଜୁକ ହେଲା କମଳ
 ସେଇ ଦିନଠୁ ସେଇଠି
 ସେ ଠିଆ ହୋଇଛି
 ଛାତିରେ ତାର ପୁଟି ଦିଶୁଛି ରକ୍ତକମଳ

ତୁମେ ସିନା ଦେଖି ପାରୁନି
 କିନ୍ତୁ ଦେଖି ପାରୁଛି ମୁଁ
 ଯୁବକ ଉପରେ ପଡୁଛି
 ଧାର ଧାର ବର୍ଷା
 ଠୋପା ଠୋପା କାକର ॥

୯

ଆକାଶରେ ଉଡୁଛି ତୁମର ମୁହଁ

ଆକାଶରେ ଉଡୁଛି ତୁମର ମୁହଁ
ପବନରେ ବୁଲୁଛି ତୁମର ସ୍ବର ।

ଲଲ୍, ବୃଷଭୂତାରେ ତୁମର ମୁହଁ ଦିଶୁଛି ।
ନିଦାଘର ଏହି ନିଷ୍ଠୁର ଖରାରେ ବି
ତୁମେ ଝାଉଁଳି ପଢ଼ିନ ।
ସତେ ସେମିତି
ହସି ହସି
ଅଗ୍ନି ଭିତରେ ଠିଆ ହୋଇଛ ।

କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛ
ସେମିତି, କାହିଁକି ଉଡୁଛ ?
ଆଜିକାଲି ଅଗ୍ନିରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ତ
ବାଧ୍ୟ କରୁନି କିଏ ।

ତୁମର ଆକୃତ୍ ଆଖିପତା
ମୁଁ ଦେଖିପାରୁଛି ।
ଆମେ ଦୁହେଁ ଆଶା କରିଥିବା
ତୁମର ଓ ଶବ୍ଦ ପରି
ଭରାପରେ ଅଛି ତ ଦେଇଲ ଚିତ୍-ରା ।
ତା' ଭିତରେ ମୁଁ ଶୁଣି ପାରୁଛି

ତୁମ ଓଠର ଅବ୍ୟକ୍ତ ସ୍ୱର ।

ଆମ ମଝିରେ

ଆଉ ତ ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ଠିଆ ହେବାକୁ ।

ଜାଣିବା ଦିନୁ, ଦେହରେ ଥାଇ

ଦେହର ବାହାରକୁ ଯାଇଛୁ ଏ କେମିତି

ଆଉ ତ ଦେହ ନାହିଁ

ବାଧା ଦେବାକୁ—

କାହିଁକି ତୁମେ ସେଇ ଜଳ, କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ାରେ ବସିଥିବ ?

କାହିଁକି ତୁମେ ନ ଆସିପାରିବ

ରସ୍ତା ଡେଇଁ, ବୃକ୍ଷ ଡେଇଁ, ବଗିଚା ଡେଇଁ, କାହିଁକି ତୁମେ ନ ଆସିବ

ଆଉରି ପାଖକୁ ।

ଯେ ମୁଁ ଦେଖିପାରିବି ତୁମର ଭ୍ରମତା ।

ଦେହର ବାହାରକୁ ଗଲେ ଆଉ ସଂକୋଚ କ'ଣ ?

ତୁମେ ମୋତେ ସାମ୍ନାରେ ନିରାକ୍ଷଣ କରିପାରିବ

ସିଧା ଗୁଞ୍ଜିପାରିବ ମୁହଁକୁ

ଆଉ କହିପାରିବ ଭଲ ପାଇବା ଦିନଠୁ

ତୁମେ କେତେଥର ଦେହର ବାହାରକୁ ଆସିଲଣି,

ଆଉ ଖାଲି ମୋ'ରି ଆଖି ପଡ଼ିବ ବୋଲି କେମିତି

ଆକାଶଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଫୁଲଗନ୍ଧ ଯାଏଁ

ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା କଲଣି ।

ହଁ, ବିଶ୍ୱାସ କର—

ଆଜି ମୁଁ ଦେଖି ପାରୁଛି

ତୁମେ ଉପସ୍ଥିତ ସବୁଠି

ଫୁଲରେ, ପତ୍ରରେ,

ଉଠେଇବା ମେଘରେ

ଚମକୁଥିବା ବିଜୁଳିରେ ।

ତୁମର ମୁହଁକୁ ଠାବ କରିବାରେ
 ଆଦୌ କଷ୍ଟ ଲାଗେନି ମୋତେ
 କାରଣ, ତୁମେ ଯୁଆଡ଼େ ଯାଅ
 ତୁମ ସହିତ ଯାଇଥାଏ ତୁମର ଆକୃଷ୍ଟ ଆଖିପତା,
 ଓଠର ସ୍ମୃତି,
 ଆଉ କଥାକହୁଥିବା ଭ୍ରୁଲତା ।
 ମୋତେ ଖାଲି ମନେପକାଇବାକୁ ହୁଏ
 ଭୁଲିଯାଇଥିବା ଗଛଙ୍କ ନାଁ
 ଯେଉଁମାନେ ବରବର ଛାୟା ଦିଅନ୍ତି ତୁମକୁ
 ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ଫେରୁଥାଅ-ଏକୃତିଆ ଏକୃତିଆ ।
 ଶୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧି
 କିଛି ନ କହି
 ସହସା ବିଦାୟ ନେଇଯାଅ
 ଖଟ-ପଲଙ୍କରେ ଲେଟୁଥିବା
 ତୁମର ଚିତ୍ର-ପ୍ରତିମା ପରି ଦେହ ଭିତରକୁ ।

ଆଜି ଆକାଶ ଛାଇ ହୋଇଯାଇଛି ତୁମର ମୁହଁରେ
 ପୃଥିବୀ ଭରିଯାଇଛି ତୁମର ସ୍ମରଣରେ ।
 ଚିକିଏ ବି ଫାଙ୍କ ନାହିଁ କେଉଁଠି
 ଯେ ଗନ୍ତା ସେପଟେ ଅବିଚାର ଠିଆ ହୋଇଥିବା
 ଦେବଦାରୁ ଗଛକୁ ଦେଖିପାରିବି ।

ଆଉ ଚିକକ ପରେ
 ମୋ' ଚଉପାଖରୁ
 ତୁମେ ହୁଏତ ବିଦାୟ ନେଇ
 ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ବସିଥିବା ତୁମର ଦେହରେ
 ରହିବ । ଆଉ ତୁମେ ନା ନା କହିବା ସତ୍ତ୍ୱେ
 ସମୁଦ୍ର ପରି ଗଭୀର ତୁମର ପାଦ ଧୋଇଦେବାକୁ

ମୁଣ୍ଡରେ ପାଣି ମାରି ତୁମେ କ୍ଷମା ମାଗିବ ।

କ'ଣ କହି ବିଦାୟ ଦେବି ସେତେବେଳେ ?

ତୁମର ମୁହଁକୁ ଗୁଞ୍ଜିଲେ ତ

ମୁଁ ମୋର ଶବ ଭୁଲିଯାଏ ।

ଯିଏ ଭଲ ପାଏ, ବିଦାୟ ନେଇବେଳେ

ତା'ର କିଛି ବକ୍ତବ୍ୟ ନ ଥାଏ । ଯଦିଓ

ସବୁଥର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ କହିଦେବାକୁ

ଯେ ତୁମେ ସୁନ୍ଦରଠାରୁ ସୁନ୍ଦର

କିନ୍ତୁ କିଏ ବାରଣ କରିଦିଏ ମୋତେ ଥରକୁ ଥର

ଯେ ଏପରି ବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏନି ପ୍ରେମରେ ॥

ଶେଷ କବିତା

ମନ୍ଦିରାକୁ ଆସିନ

ଭଲ ହୋଇଛି ତୁମେ ଆସିନ
ଭଲ ହୋଇଛି ତୁମେ ଆସିନ, ଆସିନ, ଆସିନ ।
ଆସିଥିଲେ —ମୁଁ ବୁଝିପାରି ନ ଥାନ୍ତି
ଆକାଶ କେତେ ନୀଳ
ମାଟି କେତେ ଗେରୁଆ , ପକାଣ କେତେ ଲଲ୍ !
ମାପି ପାରି ନ ଥାନ୍ତି କେତେ ଗହୀରକୁ ଯାଇଛି
ମନ୍ଦିରର ହୃଦ !!

ତୁମେ ଆସିନ ବୋଲି —
ପକ୍ଷୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଘଡ଼ି ଇଡ଼ି
ମୁଁ ହୃଦ ପାର୍ ହେଉଛି ,
ଗହୀର ପ୍ରତିବିମ୍ବକୁ ଧରି ଧରି
ଗହୀରକୁ ବୁଡ଼ି ପାରୁଛି ,
ଅଜଣା ଫୁଲଟି ସହିତ ଆଖି ମିଳାଇ
ବିଚାଇ ଦେଉଛି ଖରବେଳ ।

ତୁମେ ଆସିଥିଲେ
ଏ ହୃଦରେ ଖାଲି ତୁମରି ମୁହଁ ଉପୁଆ'ତା,
ସ୍ମୃତିଟି ଇତାରେ ଖାଲି ତୁମରି ମୁହଁ ଫୁଟିଆ'ତା ।
ତୁମରି ଛାତିରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି

ମୁଁ ଏମିତି ବିଭେଦ ଭବିଷ୍ୟତରେ
ରୁମି ପାରି ନ ଥା'ନ୍ତି ନୀଳ ପାହାଡ଼ର ଶିଖର ।

ତୁମେ ଆସିନ ବୋଲି
ମୋ' ଆଖିରେ ଦକ୍ ଦକ୍ ନାହିଁ,
ଛାତିରେ ଆବାଜ ନାହିଁ, ବାହୁରେ ଆବାଦ ନାହିଁ
ମନରେ ଆପଦ ନାହିଁ ।

ହଜାର ହଜାର ଫୁଲଙ୍କ ଗାଲରେ ଆଜି
ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହୋଇ ରୁମା ଦେଉଥିବା ଭ୍ରମର ମୁଁ ।
କେଉଁ ଫୁଲ କହିବ ଯେ ମୋର ହୃଦୟ ନାହିଁ !

ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରାର୍ଥା । କାନନର ସବୁଜ ଅନୁଗ୍ରହ ଖୋଜୁଛି ।
ଫୁଲଙ୍କ ଲଲ୍ କଲ୍ୟାଣ ଖୋଜୁଛି ।
ହୃଦର ନୀଳ ବନ୍ଧନ ଖୋଜୁଛି ।

ପାହାଡ଼ କହିଛି ମୋତେ ଗୁମ୍ଫା ଦେବ,
ପକ୍ଷୀ କହିଛିତେଣା ଦେବ,
ହୃଦ କହିଛି.....ଦ୍ଵାପ ଦେବ
ଫୁଲମାନେ ମଧୁଦେବୀକୁ ମନା କରିବେ କାହିଁକି ?
ତୁମେ ଆସିନ ବୋଲି ଆଜି ଦିନକ ପାଇଁ
ମୁଁ ହୋଇଛି ସବୁ ଫୁଲଙ୍କର ପ୍ରେମିକ ।

ମୁଁ ଏଠି ସବୁକୁ ନିଜର ଭବୁଛି —
ବନ- ଗିରିକୁ ପ୍ରାଣ ଅର୍ପଣ କରିଛି ।

ମୁଁ ଏଠି ଗଛର ବଂଧୁ, ଲତାର ଭାଇ,
ଫୁଲର ପ୍ରେମିକ, ହୃଦର ଅତିଥି ଏବଂ ପର୍ବତର ସନ୍ତାନ ।

ଏଠି ଏମିତି କେହି ପାମ ନାହିଁ

ଯିଏ ମୋତେ ଥଣ୍ଡା ନ ଦିଅନ୍ତି,

ଏଠି ଏମିତି କେହି ପକ୍ଷୀ ନାହିଁ

ଯିଏ ମୋତେ ପକ୍ଷୀ ନ କହିବ,

ଏମିତି କାଟ ନାହିଁ ଯିଏ କହିବ —

ନା, ନା, ଏ କାଟ ନୁହଁ

ଏମିତି ପଚାରି କିଏ ଅଛି ଯିଏ ମାନିବ ନାହିଁ

ମୁଁ ଗୋଟାଏ ପଚାରି ବୋଲି !!

ଅଣ୍ଟର ସରାସୁପ ପରି ଏ ଗାତରୁ ସେ ଗାତ

ଠେକୁଆ ପରି ଏ ବୁଦାରୁ ସେ ବୁଦା ବୁଲି ବୁଲି

ମୁଁ ମନ୍ଦିର ହୃଦର ଇଦାରତା ଗଜାରତା ଭିତରେ

ବୁଡ଼ି ଯାଇଛି ବୁଡ଼ି ଯାଇଛି

ତୁମେ ଶୋକାକୃତ ହେବା ପରି ବୁଡ଼ି ଯାଇଛି ।

ଭଲ ହେଉଛି ତୁମେ ମନ୍ଦିରକୁ ଆସିନ

ମୋ, ସହିତ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ବସିନ

ହୃଦ-କବରେ ଉସିନ ॥

* ଦୂରଦର୍ଶନରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

* ନବଭିପି (୮୮)ରେ ପ୍ରକାଶିତ

* ସପ୍ତର୍ଷି (୧୯୮୯)ରେ ପ୍ରକାଶିତ